

ด่วนที่สุด

ที่ กษ ๐๕๐๖.๔/ว

๒๙๕

กรมประมง

เกษตรกลาง เขตจตุจักร กทม. ๑๐๙๐๐

๒๐ มกราคม ๒๕๖๙

เรื่อง แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร ในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๘/๖๙ (เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๘ - เมษายน ๒๕๖๙)

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ
ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๒๑๒/ว ๕ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๙ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แผนเตรียมรับสถานการณ์ภัยแล้ง ปี ๒๕๖๙ (ด้านประมง) จำนวน ๔ แผ่น
๓. โครงการสร้างการรับรู้เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้ง ด้านประมง ปี ๒๕๖๘/๖๙
จำนวน ๕ แผ่น
๔. แบบรายงานโครงการสร้างการรับรู้เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้ง ด้านประมง
ปี ๒๕๖๘/๖๙ จำนวน ๑ แผ่น
๕. แบบรายงานความเสียหายเบื้องต้นของเกษตรกรผู้ประสบภัยแล้ง ปี ๒๕๖๙ (ด้านประมง)
จำนวน ๒ แผ่น

ด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร ในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๘/๖๙ (เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๘ - เมษายน ๒๕๖๙) และได้ผ่านความเห็นชอบจาก คณะกรรมการศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรียบร้อยแล้ว รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

กรมประมงขอเรียนว่า เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงขอให้ท่านโปรดมอบหมายสำนักงานประมงจังหวัดดำเนินการ ดังนี้

๑. ดำเนินการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้งกับเกษตรกร ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ให้ทราบถึงข้อควรปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดิน/ในกระชัง การเก็บรักษาดูแลพ่อแม่พันธุ์ สัตว์น้ำ และการเฝ้าระวังโรคสัตว์น้ำในช่วงฤดูแล้ง ให้สามารถเตรียมตัวรับสถานการณ์ หาวิธีการป้องกัน แก้ไข ตลอดจนมีการวางแผนการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อปรับลดขนาดการผลิต หรืองดเว้นการเลี้ยงสัตว์น้ำ และทยอยจับสัตว์น้ำ ที่ได้ขนาดขึ้นมาจำหน่ายหรือบริโภค เป็นการลดปริมาณสัตว์น้ำภายในบ่อ เพื่อลดความสูญเสียให้มากที่สุด ดังนั้น จึงขอให้จังหวัดดำเนินการภายใต้แผนป้องกันและเผชิญเหตุภัยแล้งด้านการเกษตร สร้างการรับรู้เพื่อลดความเสี่ยง ตามโครงการสร้างการรับรู้เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้ง ด้านประมง ปี ๒๕๖๘/๖๙ โดยดำเนินการ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สร้างการรับรู้เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยแล้งกับเกษตรกรโดยตรง ผ่านเวทีการประชุม กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน แจกผ่านประชาสัมพันธ์จังหวัด แจกผ่านผู้นำชุมชน แจกผ่านประมงอาสา ผ่านโครงการต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประมง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และ สถานีโทรทัศน์ รวมถึงสื่อต่าง ๆ ทั้งนี้ ขอให้จังหวัดดำเนินการจัดส่งเป้าหมายการดำเนินงานตามแบบรายงาน

โครงการ...

โครงการสร้างการรับรู้เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้ง ด้านประมง ปี ๒๕๖๘/๖๙ ภายในวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๙ พร้อมทั้งรายงานผลให้ทราบทุกวันจันทร์สัปดาห์ที่ ๒ และ ๔ ของเดือน รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒ - ๔ และหากมีความเสียหายขอให้รายงานสถานการณ์ให้กรมประมงทราบ โดยด่วนที่สุด ทาง E - mail : Dof.DisasterMC@hotmail.com รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๕

๒. ดำเนินการประสานหน่วยงานในสังกัดกรมประมงที่มีที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ดำเนินการสนับสนุนการปฏิบัติงานตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร ในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๘/๖๙ (เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๘ - เมษายน ๒๕๖๙) พร้อมทั้งให้คำแนะนำทางวิชาการแก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ติดตามคุณภาพน้ำ และเฝ้าระวังโรคสัตว์น้ำ เพื่อลดและหลีกเลี่ยงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในช่วงภัยแล้ง ทั้งนี้ ควรปรับลดขนาดการผลิต หรือลดเว้นการเลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดิน/ในกระชัง และเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยงที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภัยแล้งและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังในแม่น้ำสายหลัก แม่น้ำสายรอง หรือแหล่งน้ำอื่น ๆ รวมถึงการเก็บรวบรวมพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ การเฝ้าระวังสัตว์น้ำในเขตพื้นที่รักษาพันธุ์สัตว์น้ำ และโครงการปลาหน้าวัด

ทั้งนี้ กรมประมงได้สั่งการให้ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเล ศูนย์วิจัยและพัฒนาพันธุ์กรรมสัตว์น้ำ และศูนย์วิจัยและพัฒนาสุขภาพสัตว์น้ำ ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในจังหวัดให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานร่วมกับสำนักงานประมงจังหวัด ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร ในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๘/๖๙ (เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๘ - เมษายน ๒๕๖๙) เพื่อดำเนินการให้คำแนะนำทางด้านการวิชาการแก่เกษตรกร ติดตามคุณภาพน้ำ และเฝ้าระวังโรคสัตว์น้ำ โดยเน้นการเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยงที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภัยแล้ง ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังในแม่น้ำสายหลัก และแม่น้ำสายรอง หรือแหล่งน้ำอื่น ๆ รวมถึงการเก็บรวบรวมพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ การเฝ้าระวังสัตว์น้ำในเขตพื้นที่รักษาพันธุ์สัตว์น้ำ และโครงการปลาหน้าวัด เป็นต้น เพื่อลดและหลีกเลี่ยงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากภัยแล้งเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอหมายให้ประมงจังหวัดดำเนินการต่อไปด้วย จะขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

(นายมานพ หนูสอน)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมประมง

กองโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ

โทร. ๐ ๒๕๕๘ ๐๒๓๖

กลุ่มช่วยเหลือเกษตรกรและชาวประมง
เลขรับ: ๕๒
วันที่: ๕ ม.ค. ๒๕๖๙
เวลา: ๑๕.๐๙
พระราชทานและกิจการพิเศษ
เลขรับ: ๑๓๕
วันที่: ๕ ม.ค. ๒๕๖๙
เวลา: ๑๕.๐๙
ค.อ.๒

กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
รับที่: ๓๒
วันที่: ๕ ม.ค. ๒๕๖๙
เวลา: ๑๕.๒๙
เข้าบัตร: ภายนอก

ส่วนราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ โทร. ๐ ๒๖๒๙ ๙๖๖๐
ที่ กษ.๐๒๑๒/ ๖๕ วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๙

เรื่อง แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร ในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๘/๖๙ (เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๘ - เมษายน ๒๕๖๙)

เรียน อธิบดีกรมประมง

ด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร ในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๘/๖๙ (เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๘ - เมษายน ๒๕๖๙) และได้ผ่านความเห็นชอบ จากคณะกรรมการศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรียบร้อยแล้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งด้านการเกษตร

๑.๑ ด้านพืช

๑) กรมทรัพยากรน้ำร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร คาดการณ์พื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยง ภาวบน้ำแล้ง ช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๘/๖๙ จากการวิเคราะห์สมมูลน้ำรายตำบล (นอกเขตชลประทาน) ทั้งประเทศ พบว่า มีพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงภาวบน้ำแล้งเพื่อการเพาะปลูก ได้แก่ พื้นที่ข้าว พืชไร่ พืชผัก จำนวน ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ อุตรดิตถ์ และจังหวัดพิษณุโลก

๒) พื้นที่น้ำเค็มรุกสวน

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้วิเคราะห์พื้นที่พืชสวนเฝ้าระวังน้ำเค็ม จำนวน ๙ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม สมุทรสาคร กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม ราชบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๒ พื้นที่เสี่ยงอุทกภัยภาคใต้

กรมชลประทานวิเคราะห์พื้นที่เฝ้าระวังอุทกภัยภาคใต้ทั้งหมด ๑๔๙ จุด ๑๖ จังหวัด ดังนี้ จังหวัดเพชรบุรี (๒๒ จุด) ประจวบคีรีขันธ์ (๑๘ จุด) ชุมพร (๒๐ จุด) ระนอง (๕ จุด) สุราษฎร์ธานี (๕ จุด) นครศรีธรรมราช (๒๑ จุด) พังงา (๔ จุด) ภูเก็ต (๕ จุด) กระบี่ (๔ จุด) ตรัง (๒ จุด) พัทลุง (๑๓ จุด) สตูล (๑๐ จุด) สงขลา (๖ จุด) ปัตตานี (๕ จุด) นราธิวาส (๕ จุด) และจังหวัดยะลา (๔ จุด)

๒. แผนการจัดสรรน้ำฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๘/๖๙ ทั้งประเทศ (ช่วงวันที่ ๑ พ.ย. ๖๘ - ๓๐ เม.ย. ๖๙)

กรมชลประทานได้ประเมินวิเคราะห์ปริมาณน้ำต้นทุนในระบบชลประทานเพื่อตอบสนอง ความต้องการใช้น้ำในช่วงฤดูแล้ง ได้วางแผนจัดสรรน้ำไว้ทั้งหมด ๓๓,๗๕๓ ล้าน ลบ.ม. และสำรองไว้ สำหรับต้นฤดูฝน จำนวน ๑๕,๘๐๘ ล้าน ลบ.ม. สำหรับลุ่มเจ้าพระยา วางแผนจัดสรรน้ำไว้ ๙,๕๐๐ ล้าน ลบ.ม. และสำรองไว้สำหรับต้นฤดูฝน จำนวน ๖,๑๐๐ ล้าน ลบ.ม.

๓. แผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๘/๖๙

๓.๑ ทั้งประเทศ จำนวน ๑๕.๖๐ ล้านไร่ แบ่งเป็น ข้าวรอบที่ ๒ จำนวน ๑๒.๘๖ ล้านไร่ (ในเขตชลประทาน ๑๐.๐๕ ล้านไร่ นอกเขตชลประทาน ๒.๘๑ ล้านไร่) และพืชไร่ พืชผัก จำนวน ๒.๗๔ ล้านไร่ (ในเขตชลประทาน ๐.๖๗ ล้านไร่ นอกเขตชลประทาน ๒.๐๗ ล้านไร่)

๓.๒ ในเขตลุ่มน้ำเจ้าพระยา (๒๒ จังหวัด) จำนวน ๘.๕๙ ล้านไร่ แบ่งเป็น ข้าวรอบที่ ๒ จำนวน ๗.๘๐ ล้านไร่ (ในเขตชลประทาน ๖.๒๗ ล้านไร่ นอกเขตชลประทาน ๑.๕๓ ล้านไร่) และพืชไร่ พืชผัก จำนวน ๐.๗๙ ล้านไร่ (ในเขตชลประทาน ๐.๐๘ ล้านไร่ นอกเขตชลประทาน ๐.๗๑ ล้านไร่)

๔. แผนงาน/โครงการ ได้บูรณาการทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่สอดคล้องมาตรการรองรับฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๘/๖๙ ของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ประกอบด้วย การป้องกัน และลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม/การเผชิญเหตุ และการฟื้นฟูให้ดีกว่าเดิม

๕. กลไกการบริหารจัดการสถานการณ์ภัยแล้ง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการภัยพิบัติด้านการเกษตร เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับภัยพิบัติด้านการเกษตร ในภาพรวมของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยส่วนกลางใช้กลไกคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร คณะอนุกรรมการวางแผนและติดตามการป้องกันแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร และศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร และส่วนภูมิภาคใช้กลไกศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร จังหวัดในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลดแนวทางการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร ในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๘/๖๙ ได้ที่ QR Code ท้ายหนังสือนี้

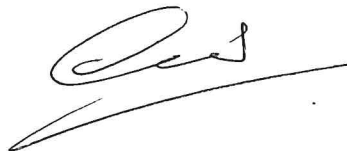
จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

เรียน อธิบดีกรมประมง
เพื่อโปรดพิจารณา

(นายสุภกิตต์ ไสกระจำง)

เลขานุการกรม

๗ ม.ค. ๒๕๖๘

(นายเกษ อุตตะมะเวทิน)

รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผู้อำนวยการศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- ทราบ

- มอบ กษท, กษค, กษผ

แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร

ในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๘/๖๙

<https://s.moac.go.th/y2b>

(นางฐิติพร หล้าประเสริฐ)

อธิบดีกรมประมง

๗ ม.ค. ๒๕๖๘

๘ ม.ค. ๒๕๖๘

๒๒ ก.ค. ๒๕๖๘

นางสาว น. น. น.

(นายสุเมธ สุขสมจิตร)

นักวิชาการประมงชำนาญการพิเศษ

คุณฉัตรฉัตร
ดาเนินเพ็ญใจ

๒๖ ม.ค. ๒๕๖๘

(นายสุกฤษศักดิ์ เสริมศิริ)

(นายโยธิน เทอดดวงสุวรรณ)

ผู้อำนวยการกองโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

และกิจกรรมพิเศษ

**การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร
ในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69
(ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2568 – เดือนเมษายน 2569)**

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
WWW.MOAC.GO.TH

สารบัญ

หน้า

1. บทนำ	1
2. วัตถุประสงค์	1
3. เป้าหมาย	1
4. หลักการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย	2
5. แนวโน้มสถานการณ์	4
6. มาตรการรองรับฤดูแล้ง ปี 2568/2569	4
7. พื้นที่เสี่ยงด้านการเกษตร ปี 2568/69	10
7.1 พื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ	11
7.2 คาดการณ์พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งล่วงหน้า 6 เดือน	11
7.3 พื้นที่น้ำเค็มรุกสวน	11
7.4 พื้นที่เสี่ยงอุทกภัยภาคใต้	11
8. การเตรียมความพร้อมเครื่องมือ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต	12
9. แผนการจัดสรรน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งประเทศ	14
10. แผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69	19
10.1 แผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69	19
10.2 นโยบาย มาตรการส่งเสริมการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69	20
11. แผนผังความเชื่อมโยงมาตรการรองรับฤดูแล้ง ปี 2568/69 ของ สททช. กับแผนงาน/โครงการป้องกันและเผชิญเหตุภัยแล้งด้านการเกษตร	22
12. แผนป้องกันและเผชิญเหตุภัยแล้งด้านการเกษตร	24
13. กลไกการบริหาร	31
14. แหล่งงบประมาณ	32
15. ระยะเวลาดำเนินงาน	32
16. การติดตามและรายงาน	32
17. การติดต่อ ประสาน ช่องทางการสื่อสาร	32
ภาคผนวก	
ก - ช	34

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร ในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 (ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2568 - เมษายน 2569)

1. บทนำ

ด้วยกรมอุตุนิยมวิทยา ได้คาดการณ์ว่า ประเทศไทยตอนบนจะสิ้นสุดฤดูฝนและเริ่มเข้าสู่ฤดูหนาว ประมาณปลายเดือนตุลาคม 2568 ซึ่งจะต่ำกว่าค่าเฉลี่ยปกติประมาณ 2 สัปดาห์ และจะสิ้นสุดประมาณ ปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2569 บริเวณยอดดอยและยอดภูรวมทั้งเทือกเขาจะมีอากาศหนาวถึงหนาวจัด และจะมีน้ำค้างแข็งเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง และได้คาดการณ์ปรากฏการณ์ ENSO ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2568 จะมีแนวโน้มเปลี่ยนสถานะเป็นลานีญากำลังอ่อน และจะกลับเข้าสู่สภาวะปกติในช่วงเดือนมกราคม 2569 สำหรับสถานการณ์น้ำของประเทศไทย (อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ และอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง) ในปี 2568 มีปริมาณน้ำต้นทุนทั้งประเทศมากกว่า ปี 2567 จำนวน 4,194 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยสามารถวางแผน การบริหารจัดการน้ำแบบยั่งยืน ให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนสนับสนุนการใช้น้ำทุกกิจกรรมในพื้นที่ต่างๆ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สำหรับภาคใต้จะยังคงมีฝนตกชุกหนาแน่น โดยเฉพาะทางฝั่งตะวันออกในเดือน พฤศจิกายนและธันวาคม จะมีฝนตกหนักหลายพื้นที่และหนักมากในบางแห่ง ซึ่งจะทำให้เกิดสภาวะน้ำท่วมฉับพลัน และน้ำป่าไหลหลากรวมทั้งน้ำล้นตลิ่งได้ในหลายพื้นที่

ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและลดผลกระทบจากสถานการณ์ภัยแล้ง และสถานการณ์อุทกภัยในภาคใต้ที่จะเกิดขึ้นต่อภาคการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดเตรียม การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร ในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 (ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2568 - เมษายน 2569) สำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานของส่วนราชการในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร และเตรียมการให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกร ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภัยพิบัติให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานป้องกันและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติด้านการเกษตร ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทา ความเดือดร้อนแก่เกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติด้านการเกษตรอย่างเป็นระบบ รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

3. เป้าหมาย

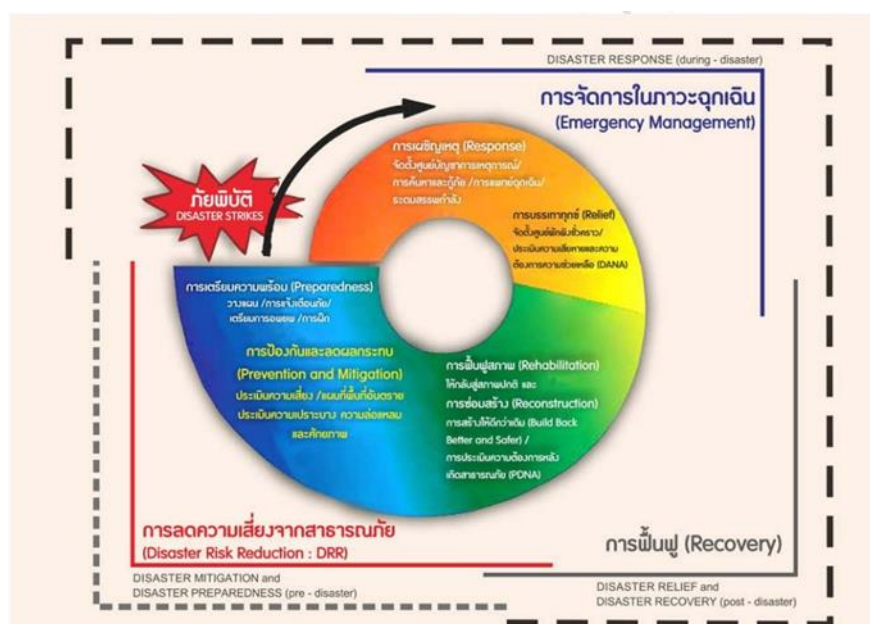
3.1 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่เกษตรกร รวมทั้งการช่วยเหลือ เกษตรกรที่ประสบปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตรได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อสถานการณ์

3.2 สร้างการรับรู้และความตระหนักแก่เกษตรกรในการปรับรูปแบบการผลิต เพื่อลดความเสี่ยง จากภัยแล้งและอุทกภัยภาคใต้

3.3 บริหารจัดการน้ำให้เป็นไปตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกำกับ ติดตาม การเพาะปลูก พืชฤดูแล้งให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด เพื่อลดความเสี่ยงจากการขาดแคลนน้ำ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อภาคส่วนอื่นๆ รวมทั้งติดตามและเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ

4. หลักการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

4.1 วงจรการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เป็นแนวทางการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ที่อธิบายให้เห็นถึงลักษณะวงจรเพื่อรับมือกับภัยที่มีลักษณะการเกิดที่ยากแก่การคาดการณ์ผลที่เกิดขึ้น และอาจมีรูปแบบการเกิดไม่ซ้ำเดิม จึงไม่จำเป็นต้องมีการจัดการตามลำดับก่อนหลังเสมอไป (Non – Linear) โดยเป็นการดำเนินการในลักษณะเป็นวงจร (Closed Loop) อย่างต่อเนื่องและไม่สามารถแยกส่วนเฉพาะในแต่ละกระบวนการ ดังนั้น จึงเป็นการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยแบบองค์รวม (Holistic Approach) เพื่อความปลอดภัยอย่างยั่งยืน ตั้งแต่การป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม การเผชิญเหตุ และการบรรเทาทุกข์ ตลอดจนการฟื้นฟู ซึ่งการจัดการสาธารณภัยในแต่ละห้วงเวลาการเกิดสาธารณภัยอาจมีความคาบเกี่ยวกับ (Overlap) รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการขึ้นอยู่กับความรุนแรงของภัยเป็นสำคัญ ดังแผนภาพนี้

การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Management) แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ก่อนเกิดภัย : การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction)

การป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention & Mitigation)

1) มาตรการที่ใช้โครงสร้าง ได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำ ระบบชลประทานเพื่อป้องกันอุทกภัย/ภัยแล้ง การอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อป้องกันดินโคลนถล่ม

2) มาตรการที่ไม่ใช้โครงสร้าง ได้แก่ วางแผนการจัดสรรน้ำ วิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงเพื่อกำหนดพื้นที่เสี่ยงด้านพืช ด้านประมง ด้านปศุสัตว์ รวมทั้งพื้นที่ชุมชนพร้อมแผนบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงดังกล่าว แผนปฏิบัติการฝนหลวงเพื่อช่วยเหลือพื้นที่ประสบภัยฝนทิ้งช่วงและเติมน้ำในแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้อย

การเตรียมความพร้อม (Preparedness)

1) การปรับตัว ได้แก่ การให้คำแนะนำการเพาะปลูกในช่วงฤดูแล้ง การส่งเสริมอาชีพเสริมหรือวิสาหกิจชุมชนให้แก่เกษตรกรเพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพ การปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตรให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

2) การเตรียมรับมือกับภัยพิบัติ ได้แก่ การแจ้งเตือนสถานการณ์น้ำ การเตรียมพร้อมด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ เครื่องจักร ยานพาหนะ การสำรองเสบียงสัตว์ การปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรด้านพืช ด้านประมง ด้านปศุสัตว์ ให้เป็นปัจจุบัน การจัดทำแผนปฏิบัติการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยด้านการเกษตร เช่น แผนเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์เพื่อป้องกันโรคระบาดพืช สัตว์ และสัตว์น้ำ แผนการจัดหน่วยเฉพาะกิจ ลงพื้นที่เพื่อให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ประสบภัย การดูแลสุขภาพสัตว์ แผนการสำรวจ และประเมินความเสียหาย วิธีการช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกร และแผนสร้างการรับรู้ ให้เกษตรกรรู้จักเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ภัยพิบัติ

ขณะเกิดภัย : การจัดการภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management)

การเผชิญเหตุ (Response) ได้แก่ การบริหารจัดการน้ำ การติดตั้งเครื่องสูบน้ำ การแจ้งเตือน เกษตรกร

การบรรเทาทุกข์ (Relief) ได้แก่ แจกจ่ายเสบียงสัตว์และดูแลสุขภาพสัตว์ จัดหน่วยเฉพาะกิจ ลงพื้นที่ประสบภัยเพื่อให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเกษตรกร สำรวจและประเมินความเสียหายเบื้องต้น รายงานสถานการณ์

หลังเกิดภัย : การฟื้นฟู (Recovery) และสร้างใหม่ให้ดีกว่าเดิม (Build Back Better)

การซ่อมสร้าง (Reconstruction) ได้แก่ การประเมินความเสียหายและซ่อมสร้างระบบ โครงสร้างพื้นฐานด้านชลประทาน การป้องกัน รักษา และกำจัดโรคระบาดหรือศัตรูพืชระบาด การฟื้นฟู พื้นที่การเกษตร

การฟื้นฟูสภาพ (Rehabilitation) ได้แก่ การวิเคราะห์ความเสียหาย (Damages) และความสูญเสีย (Losses) ด้านการเกษตรที่เกิดจากภัย การประเมินความต้องการ/จำเป็นในการฟื้นฟูหลังเกิดภัย การช่วยเหลือเยียวยาตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง

4.2 ยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 – 2570 ได้นำกรอบนโยบาย ยุทธศาสตร์ กรอบแนวคิดทั้งในและต่างประเทศ แนวโน้มสถานการณ์ภัยของโลกและประเทศไทยที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งบทเรียนจากการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่ผ่านมา เพื่อนำมาทบทวนและปรับปรุง ซึ่งการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยของประเทศไทยมีเป้าหมายสูงสุด คือ “การรับรู้ - การปรับตัว - ฟื้นเร็วทั่ว - อย่างยั่งยืน (Resilience)” ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ส่วนที่ 1 การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การมุ่งเน้นลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการและประยุกต์ใช้นวัตกรรม ด้านสาธารณภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยง จากสาธารณภัย

ส่วนที่ 2 การจัดการสาธารณภัยให้มีมาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการในภาวะฉุกเฉินแบบบูรณาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน

5. แนวโน้มสถานการณ์

กรมอุตุนิยมวิทยาการคาดการณ์สภาพอากาศในช่วงปลายเดือนตุลาคม 2568 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2569 บริเวณประเทศไทยตอนบน จะเริ่มต้นฤดูหนาวประมาณปลายเดือนตุลาคม 2568 ซึ่งจะช้ากว่าค่าเฉลี่ยประมาณ 2 สัปดาห์ และจะสิ้นสุดประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2569 ช่วงเวลาที่มีอากาศหนาวเย็นที่สุดประมาณกลางเดือนธันวาคม 2568 ถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2569 สำหรับยอดดอยและยอดภูรวมทั้งเทือกเขาจะมีอากาศหนาวถึงหนาวจัด และมีน้ำค้างแข็งเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง ส่วนภาคใต้จะมีอากาศเย็นบางแห่งในบางช่วง ส่วนมากตอนบนของภาค แต่ยังคงมีฝนตกชุกหนาแน่นต่อไป โดยเฉพาะทางฝั่งตะวันออกในเดือนพฤศจิกายน และธันวาคม จะมีฝนตกหนักหลายพื้นที่และหนักมากในบางแห่ง ซึ่งจะทำให้เกิดสภาวะน้ำท่วมฉับพลัน และน้ำป่าไหลหลากรวมทั้งน้ำล้นตลิ่งได้ในหลายพื้นที่ สำหรับคลื่นลมในทะเลอ่าวไทยจะมีกำลังแรงเป็นระยะๆ ในบางช่วงมีคลื่นสูง 2 – 3 เมตร ส่วนทะเลอันดามันมีคลื่นสูง 1 – 2 เมตร

คาดว่าปรากฏการณ์ ENSO (El Niño/Southern Oscillation) มีสถานะเป็นลานีญาต่อเนื่องไปจนถึงช่วงเดือนธันวาคม 2568 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2569 จากนั้นมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่ภาวะปกติต่อไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม 2568 ปริมาณฝนจะมีค่าสูงกว่าค่าปกติเล็กน้อย ส่วนอุณหภูมิของประเทศไทยมีแนวโน้มสูงกว่าค่าปกติเล็กน้อย

6. มาตรการรองรับฤดูแล้ง ปี 2568/69

ตามมติการประชุมคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ครั้งที่ 5/2568 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2568 เห็นชอบมาตรการรองรับฤดูแล้ง ปี 2568/69 ตามที่สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เสนอดังนี้

มาตรการ	การดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
ด้านน้ำต้นทุน (Supply)		
1. คาดการณ์ชี้เป้า และ แจ้งเตือนพื้นที่เสี่ยง ขาดแคลนน้ำ (ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)	1.1 เพิ่มประสิทธิภาพการคาดการณ์ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อบริหารจัดการน้ำ ได้อย่างต่อเนื่องทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง และ จัดทำข้อมูลพื้นที่ที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ รวมถึง การประยุกต์ใช้ภาพถ่ายดาวเทียมในการคาดการณ์ พร้อมทั้งติดตาม เฝ้าระวัง และประเมิน สถานการณ์ตลอดฤดูแล้ง (ช่วงก่อนและ ระหว่างฤดู) 1) ด้านอุบิโกคบริโกค	- กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมทรัพยากรน้ำบาดาล - กรมอุตุนิยมวิทยา - สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - การประปาส่วนภูมิภาค - การประปานครหลวง - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - จังหวัด

มาตรการ	การดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
	2) ด้านการเกษตร	- กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมทรัพยากรน้ำบาดาล - กรมอุตุนิยมวิทยา - สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมฝนหลวงและการบินเกษตร - สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - จังหวัด
	3) ด้านคุณภาพน้ำ	- การประปาส่วนภูมิภาค - การประปานครหลวง - กรมควบคุมมลพิษ - กรมประมง - กรมโรงงานอุตสาหกรรม - การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - จังหวัด
	1.2 จัดทำระบบฐานข้อมูลกลางที่มีมาตรฐานเพื่อใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	
	1) ความต้องการใช้น้ำและแนวโน้มการขาดแคลน	- กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมทรัพยากรน้ำบาดาล - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - การประปาส่วนภูมิภาค - การประปานครหลวง - กรมฝนหลวงและการบินเกษตร - กรมส่งเสริมการเกษตร - สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)
	2) แหล่งน้ำ (ผิวดิน/บาดาล)	- กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมทรัพยากรน้ำบาดาล - กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

มาตรการ	การดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3) จัดทำแนวทางการรองรับ การขาดแคลนน้ำและการช่วยเหลือ	- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - การประปาส่วนภูมิภาค - การประปานครหลวง - กรมควบคุมมลพิษ
2. สร้างความมั่นคงน้ำ เพื่อการอุปโภคบริโภคและ การเกษตร อย่างมี ประสิทธิภาพ (ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)	2.1 พัฒนาระบบประปา ปรับปรุง และบำรุงรักษา ระบบประปาเดิมเป่าล้างทำความสะอาด บ่อบาดาล เช่น - เป่าล้างทำความสะอาดบ่อบาดาล - ก่อสร้างระบบบาดาลใหม่ - ซ่อมแซมระบบประปา	- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
	2.2. เพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ แหล่งน้ำเดิม พัฒนาแหล่งน้ำใหม่ และระบบ กระจายน้ำ พร้อมเชื่อมโยงโครงข่ายน้ำและ แหล่งน้ำในจุดที่มีศักยภาพ เช่น - ขุดลอกแหล่งน้ำหรือลำน้ำ - เพิ่มความจุอ่างเก็บน้ำเดิม - พัฒนาแหล่งน้ำใหม่ - เจาะบ่อบาดาล - ระบบกระจายน้ำ	- กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมพัฒนาที่ดิน - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - การประปาส่วนภูมิภาค - กรมประมง - กรมทรัพยากรน้ำบาดาล - กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและ อนุรักษ์พลังงาน - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย - กรุงเทพมหานคร - จังหวัด
	2.3 จัดทำแผนปฏิบัติการฝนหลวงรองรับ พื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ และปฏิบัติการ เติมน้ำให้กับแหล่งน้ำ พื้นที่เกษตรและ พื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำตามสภาพอากาศ ที่เหมาะสม	- กรมฝนหลวงและการบินเกษตร
	2.4 จัดทำแผนปฏิบัติการและปฏิบัติการ สูบน้ำในพื้นที่ที่มีศักยภาพ	- กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - การประปาส่วนภูมิภาค - การประปานครหลวง - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
	2.5 เตรียมความพร้อมเครื่องจักรเครื่องมือ ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและเข้าช่วยเหลือ ในพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำได้ทันสถานการณ์	- กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมทรัพยากรน้ำบาดาล - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - การประปาส่วนภูมิภาค - การประปานครหลวง - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - จังหวัด

มาตรการ	การดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
ด้านความต้องการใช้น้ำ (Demand)		
3. กำหนดแผนจัดสรรน้ำ และพื้นที่เพาะปลูกพืช ฤดูแล้ง บริหารจัดการน้ำให้เป็นไปตามลำดับความสำคัญ การใช้น้ำที่คณะกรรมการลุ่มน้ำกำหนด (ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)	3.1 กำหนดแผนการจัดสรรน้ำให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนฤดูแล้ง ปี 2568/2569 และกำหนดเกณฑ์ปริมาณน้ำต้นทุนฤดูฝน ปี 2569 ให้สอดคล้องกับการคาดการณ์สถานการณ์เอลนีโญและลานีญา พร้อมบริหารจัดการน้ำให้เป็นไปตามลำดับความสำคัญการใช้น้ำที่คณะกรรมการลุ่มน้ำแต่ละลุ่มน้ำกำหนด โดยให้คำนึงถึงกิจกรรมการใช้น้ำด้านท้ายน้ำร่วมด้วย เช่น การเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นต้น พร้อมจัดทำแผนปฏิบัติการส่งน้ำ และควบคุมการใช้น้ำของพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนให้เป็นไปตามแผน พร้อมแจ้งแผนให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด	- กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมทรัพยากรน้ำบาดาล - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย - กรมการปกครอง - จังหวัด
	3.2 กำหนดแผนเพาะปลูกพืช ฤดูแล้งและขึ้นทะเบียนเกษตรกร โดยระบุพื้นที่คาดการณ์เพาะปลูก และแหล่งน้ำที่นำมาใช้ให้ชัดเจนในรูปแบบแผนที่ เพื่อให้การเพาะปลูกสอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุน พร้อมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขการเพาะปลูกพืชพื้นที่นอกแผนและพื้นที่ที่ไม่สามารถสนับสนุนน้ำเพื่อการเพาะปลูกได้ โดยมอบหมายหน่วยงานที่รับผิดชอบประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง	- กรมชลประทาน - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมทรัพยากรน้ำ - สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) - จังหวัด - กรมการปกครอง - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - กรมการพัฒนาชุมชน - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย - กรมประชาสัมพันธ์
	3.3 กำหนดแผนและควบคุมการจัดสรรน้ำในพื้นที่ ลุ่มต่ำ 11 ท่ง ลุ่มน้ำเจ้าพระยา สำหรับ การเพาะปลูกเพื่อให้เก็บเกี่ยวได้ทันก่อนฤดูน้ำหลาก พร้อมจัดทำมาตรการเสริมเพื่อส่งน้ำไปยังพื้นที่ลุ่มต่ำเป้าหมาย	- จังหวัด - กรมการปกครอง - กรมชลประทาน
	3.4 สำรวจ ตรวจสอบความมั่นคง คันคลอง เขื่อนป้องกันตลิ่ง ถนนที่เชื่อมต่อกับทางน้ำในพื้นที่ที่อาจจะเกิดการทรุดตัว เนื่องจากระดับน้ำในทางน้ำที่อาจจะลดต่ำกว่าปกติ	- กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมทางหลวง - กรมทางหลวงชนบท - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - กรมโยธาธิการและผังเมือง
4. เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ ประหยัดน้ำ และลดการสูญเสียในทุภาคส่วน (ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)	4.1 สนับสนุนข้อมูลทางวิชาการ ถ่ายทอดเผยแพร่ผลการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปใช้ประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำภาคการเกษตร และส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการเพาะปลูกพืช	- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ - สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) - กรมวิชาการเกษตร

มาตรการ	การดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
	เพื่อลดความเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำและเพิ่มรายได้ในพื้นที่ อาทิ ปลุกพืชใช้น้ำน้อยหรือพืชที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ปรับปรุงระบบการให้น้ำพืช ขยายผลพื้นที่ทำนาปรังฤดูแล้ง โดยวิธีการเพาะปลูกเปียกสลับแห้ง และนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการน้ำ เป็นต้น	- กรมการข้าว - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมชลประทาน - กรมพัฒนาที่ดิน
	4.2 การประหยัดน้ำของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน (1) วางแผนลดการใช้น้ำของหน่วยงานภาครัฐพร้อมประชาสัมพันธ์รณรงค์การใช้น้ำอย่างประหยัดในทุกภาคส่วน (2) ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงงานอุตสาหกรรมใช้ระบบ 3R เพื่อลดการใช้น้ำจากแหล่งน้ำต่าง ๆ	- ทุกหน่วยงานภาครัฐ - กรมโรงงานอุตสาหกรรม - การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย - สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
	4.3 ลดการสูญเสียในระบบประปา และระบบชลประทาน (1) ลดการสูญเสียในระบบประปา (2) เพิ่มประสิทธิภาพการส่งน้ำในระบบชลประทาน โดยการปรับปรุงอาคารส่งน้ำ ให้สอดคล้องกับปริมาณความต้องการน้ำของพื้นที่รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภาพถ่ายดาวเทียมในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ (3) จัดทำปฏิทินรอบเวรการส่งน้ำในพื้นที่เกิดวิกฤติขาดแคลนน้ำ	- การประปานครหลวง - การประปาสวนภูมิภาค - กรมชลประทาน - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - กรมการปกครอง - สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)
5. เฝ้าระวังและแก้ไขคุณภาพน้ำ (ตลอดฤดูแล้ง)	5.1 เฝ้าระวัง ตรวจวัด ควบคุม และ แก้ไขคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลัก แม่น้ำสายรอง แหล่งน้ำที่รับน้ำจากภาคอุตสาหกรรม การเกษตร และชุมชน รวมถึงปริมาณน้ำระบายจากทุ่งรับน้ำและพื้นที่น้ำท่วมในช่วงปลายฤดูฝนที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และคุณภาพน้ำดิบสำหรับผลิตน้ำประปา รวมทั้งเตรียมแผนปฏิบัติการรองรับ กรณีเกิดปัญหาและแจ้งเตือนพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบ พร้อมทั้งรายงานผลการแก้ไขคุณภาพน้ำ	- กรมควบคุมมลพิษ - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - การประปาสวนภูมิภาค - การประปานครหลวง - กรมประมง - กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมเจ้าท่า - กรมโรงงานอุตสาหกรรม - การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
	5.2 สำรวจและจัดทำแผนติดตั้งสถานีตรวจวัดอัตโนมัติเพิ่มเติมในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงปัญหาคุณภาพน้ำ	- กรมควบคุมมลพิษ - กรมประมง - กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมเจ้าท่า - กรมโรงงานอุตสาหกรรม

มาตรการ	การดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
		- การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย - การประปาส่วนภูมิภาค - การประปานครหลวง
	5.3 จัดทำแผนที่เฝ้าระวังคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายสำคัญ	- กรมควบคุมมลพิษ - กรมประมง - กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมเจ้าท่า - กรมโรงงานอุตสาหกรรม - การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย - การประปาส่วนภูมิภาค - การประปานครหลวง - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
ด้านการบริหารจัดการ (Management)		
6. เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการน้ำของชุมชน/องค์กรผู้ใช้น้ำ (ตลอดฤดูแล้ง)	6.1 เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการน้ำของชุมชนและองค์กรผู้ใช้น้ำที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ โดยสร้างความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่มีอยู่ การเตรียมจัดหาน้ำสำรองและการกักเก็บให้มีน้ำเพียงพอสำหรับอุปโภคบริโภค และ/หรือ การเกษตร ตลอดฤดูแล้ง รวมทั้งพัฒนา/เพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำชุมชน และส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำ การใช้ทรัพยากรน้ำร่วมกันระหว่างตำบลและองค์กรผู้ใช้น้ำที่อยู่ใกล้เคียงกัน	- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
	6.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเทคนิคในการซ่อมแซมและบำรุงรักษาอาคารบังคับน้ำ เครื่องสูบน้ำ ระบบประปาท้องถิ่น เครื่องจักร เครื่องมือ อื่นๆ เป็นต้น โดยการให้คำแนะนำ ใช้งานการบริหารจัดการ การอบรมให้ความรู้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและชุมชนสามารถดูแลบำรุงรักษาและแก้ไขให้สามารถกลับมาใช้งานได้ในปีเบื้องต้น	- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมทรัพยากรน้ำบาดาล - การประปาส่วนภูมิภาค - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
	6.3 ขับเคลื่อนผ่านกลไกองค์กรผู้ใช้น้ำ โดยการส่งเสริมองค์ความรู้ แนวคิด วิธีการใช้น้ำอย่างประหยัดน้ำ เช่น การจัดทำคู่มือการใช้อย่างรู้คุณค่าและประหยัดน้ำ เป็นต้น	- กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมทรัพยากรน้ำบาดาล - การประปาส่วนภูมิภาค - การประปานครหลวง - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
7. สร้างการรับรู้ประชาสัมพันธ์ (ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)	7.1 สร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์ สถานการณ์การวางแผนบริหารจัดการน้ำ และการควบคุมการใช้น้ำเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการใช้น้ำ	- กรมประชาสัมพันธ์

มาตรการ	การดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
	อย่างประหยัด และเป็นไปตามแผนที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ 7.2 จัดทำแผนประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ	- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ - สำนักงานกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ - กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - การประปานครหลวง - การประปาส่วนภูมิภาค - กรมส่งเสริมการเกษตร - จังหวัด - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
8. ติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงาน (ตลอดและหลังจากสิ้นสุดฤดูแล้ง)	8.1 ติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน พร้อมจัดทำระบบการติดตามมาตรการโดยพัฒนาฐานข้อมูล เช่น พื้นที่เสี่ยง แหล่งน้ำ เครื่องจักรเครื่องมือ และการให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น ในรูปแบบออนไลน์ หน่วยงานรายงานผลการให้ความช่วยเหลือ และหากพบการขาดแคลนน้ำหรือภัยแล้ง ให้รายงานมายังสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติและคณะกรรมการลุ่มน้ำ	- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - คณะกรรมการลุ่มน้ำ - ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	8.2 ประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ พร้อมสรุปบทเรียน	- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

7. พื้นที่เสี่ยงด้านการเกษตร ปี 2568/69

7.1 พื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ นอกเขตชลประทาน (วิเคราะห์ข้อมูล ณ วันที่ 17 พฤศจิกายน 2568)

กรมทรัพยากรน้ำร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร ได้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 โดยการวิเคราะห์สมมูลน้ำรายตำบล พบว่ามีพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำทั้งประเทศ ได้แก่ พื้นที่ข้าว พืชไร่ พืชผัก เสี่ยงขาดแคลนน้ำ จำนวน 3 จังหวัด 7 อำเภอ 13 ตำบล เสี่ยงขาดแคลนน้ำมากกว่า 5 ล้านลูกบาศก์เมตร/ตำบล ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ (2 อำเภอ 5 ตำบล) อุตรดิตถ์ (3 อำเภอ 6 ตำบล) และจังหวัดพิษณุโลก (2 อำเภอ 2 ตำบล) พื้นที่รวม 117,828 ไร่ ได้แก่ ข้าว 96,700 ไร่ พืชไร่ 20,941 ไร่ และพืชผัก 187 ไร่

รายละเอียดตามภาคผนวก ก

7.2 คาดการณ์พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งล่วงหน้า 6 เดือน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2568)

สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) และสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้วิเคราะห์ข้อมูลคาดการณ์พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง (Drought Risk Index : DRI) ล่วงหน้า 6 เดือน (ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 – 30 เมษายน 2569) ในพื้นที่ข้าว พืชไร่ และไม้ผล ทั้งประเทศ

พื้นที่ปลูก	คาดการณ์พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งความเสี่ยงสูง (จังหวัด)					
	พ.ย. 68	ธ.ค. 68	ม.ค. 69	ก.พ. 69	มี.ค. 69	เม.ย. 69
ข้าว	1	-	61	65	63	67
พืชไร่	8	-	51	54	55	56
ไม้ผล	3	-	68	68	68	74

รายละเอียดตามภาคผนวก ข

7.3 พื้นที่เสี่ยงน้ำเค็มรุกสวน

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้คาดการณ์พื้นที่เฝ้าระวังน้ำเค็มรุกสวน จำนวน 9 จังหวัด 31 อำเภอ 129 ตำบล ได้แก่ จังหวัดนครปฐม สมุทรสาคร กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสงครามราชบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา รวมพื้นที่เฝ้าระวังทั้งหมด 37,220 ไร่

รายละเอียดตามภาคผนวก ค

7.4 พื้นที่เสี่ยงอุทกภัยภาคใต้

กรมชลประทานเตรียมความพร้อมรับมือพื้นที่เฝ้าระวังอุทกภัยภาคใต้ทั้งหมด 16 จังหวัด 149 จุด ดังนี้

เพชรบุรี มีพื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 22 จุด 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแก่งกระจาน ท่ายาง ชะอำ บ้านลาด บ้านแหลมหนองหญ้าปล้อง และอำเภอเมืองเพชรบุรี

ประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 18 จุด 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหัวหิน กุยบุรี บางสะพาน ปราณบุรี สามร้อยยอด และอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์

ชุมพร มีพื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 20 จุด 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหลังสวนทุ่งตะโก และอำเภอเมืองชุมพร

ระนอง มีพื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 5 จุด 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกระบุรี และอำเภอเมืองระนอง

สุราษฎร์ธานี มีพื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 5 จุด 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอไชยา ท่าชนะ ดอนสัก และอำเภอเวียงสระ

นครศรีธรรมราช มีพื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 21 จุด 11 อำเภอ ได้แก่ อำเภอทุ่งสง ทุ่งใหญ่พิปูน ท่าศาลา สิชล ร่อนพิบูลย์ พระพรหม ชะอวด ปากพนัง เขียวใหญ่ และอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

พังงา มีพื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 4 จุด 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอตะกั่วป่า ท้ายเหมือง คุระบุรี และอำเภอเมืองพังงา

ภูเก็ต มีพื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 5 จุด 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกะทู้ และอำเภอเมืองภูเก็ต

กระบี่ มีพื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 4 จุด 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเหนือคลอง คลองท่อม เขาพนม และอำเภอเมืองกระบี่

ตรัง มีพื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 2 จุด 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอปะเหลียน และอำเภอนาโยง

พัทลุง มีพื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 13 จุด 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอควนขนุน ป่าบอน ปากพะยูน บางแก้ว ตะโหมด เขาชัยสน และอำเภอเมืองพัทลุง

สตูล พื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 10 จุด 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอทุ่งหว้า มะนัง ท่าแพ ควนโดน ละงู และอำเภอเมืองสตูล

สงขลา พื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 6 จุด 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ จະนะ ควนเนียง รัตภูมิ สทิงพระ ระโนด กระแสสินธุ์ และอำเภอสิงหนคร

ปัตตานี พื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 5 จุด 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสายบุรี ยะหริ่ง ทุ่งยางแดง โคกโพธิ์ ยะรัง แม่ลาน หนองจิก กะป้อ และอำเภอเมืองปัตตานี

นราธิวาส พื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 5 จุด 11 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง แว้ง ศรีสาคร ระแงะ สุไหโกล-ลก นาเจาะ ตากใบ เจาะไอร้อง รือเสาะ สุไหปาตี และอำเภอเมืองนราธิวาส

ยะลา พื้นที่เฝ้าระวัง ทั้งหมด 4 จุด 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอรามัน กรงปินัง บันนังสตา และอำเภอเมืองยะลา

รายละเอียดตามภาคผนวก ง

8. การเตรียมความพร้อมเครื่องมือ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต

จากแนวทางดำเนินการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ในช่วงก่อนเกิดภัย เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction) ในเรื่องของการเตรียมความพร้อม (Preparedness) เครื่องมือ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตต่างๆ โดยในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2568 - เดือนเมษายน 2569 มีความเสี่ยงที่จะเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ 2 ภัย ได้แก่ ภัยแล้ง และอุทกภัยในพื้นที่ภาคใต้ ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้เตรียมความพร้อมเครื่องมือ อุปกรณ์ ปัจจัยการผลิต และอื่น ๆ ดังนี้

การเตรียมความพร้อม	จำนวน		หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ภัยแล้ง	อุทกภัยภาคใต้	
1. เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ			
- เครื่องสูบน้ำ	2,563 เครื่อง	453 เครื่อง	ขป.
- เครื่องผลักดันน้ำ	497 เครื่อง	210 เครื่อง	ขป.
- รถบรรทุกน้ำ	298 คัน	30 คัน	ขป.
- เครื่องจักรกลสนับสนุนอื่นๆ	3,414 หน่วย	450 หน่วย	ขป.
- เรือตรวจการ	-	77 ลำ	ปม.
2. เสบียงและเวชภัณฑ์สัตว์			
- เสบียงสัตว์ (หญ้าหมัก หญ้าแห้ง แร่ธาตุ อาหาร TMR) (ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 11 พ.ย. 68)	5,972.94 ตัน แบ่งเป็น - หญ้าแห้ง 4,878.3 ตัน - หญ้าแห้ง GAP 739.71 ตัน - พืชหมัก 302.24 ตัน - พืชสด 10.19 ตัน - TMR 42.5 ตัน		ปศ.
- ถูงยั้งชีพสัตว์	3,000 ชุด		ปศ.
- หน่วยสัตวแพทย์เคลื่อนที่	หน่วยสัตวแพทย์เคลื่อนที่ 200 ทีม สัตวแพทย์ 867 คน		ปศ.
- จุดอพยพสัตว์	-	712 จุด / รองรับ สัตว์ 303,268 ตัว	ปศ.

การเตรียมความพร้อม	จำนวน		หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ภัยแล้ง	อุทกภัยภาคใต้	
3. ปัจจัยการผลิต			
1) เมล็ดพันธุ์			
- เมล็ดพันธุ์ข้าว	20 ตัน / 77 จังหวัด		กข.
- เมล็ดพันธุ์ผักพื้นบ้าน	540,000 ซอง		กสก.
2) ต้นพันธุ์พืชผัก/พืชอาหาร	3,682,000 ต้น		กสก.
3) พันธุ์หม่อน และไขไหม	25,000 ตัน / 1,250 แผ่น		มม.
4) ศัตรูธรรมชาติ/จุลินทรีย์			
- ผลิตขยายเชื้อราควบคุมศัตรูพืชชนิดพร้อมใช้ (ไตรโคเดอร์มา/บิวเวอเรีย/เมตาไรเซียม)	53,955 กก.	105,600 กก.	กสก.
- ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ชั้นขยาย (ไตรโคเดอร์มา/บิวเวอเรีย/เมตาไรเซียม) สำหรับนำไปผลิตเชื้อพร้อมใช้	13,333 ขวด	232,000 กก.	กสก.
- ผลิตขยายเชื้อแบคทีเรียปฏิชีวนะควบคุมศัตรูพืช	75 กก. 750 ไร่	225 กก. 2,250 ไร่	กสก.
- ผลิตขยายไวรัสเอ็นพีวีพร้อมใช้ควบคุมหนอนกระทู้ผัก และหนอนกระทู้หอม	64 ลิตร 800 ไร่		กสก.
- แผลงศัตรูธรรมชาติพร้อมปล่อย (1) แตนเบียนแมลงดำหนามมะพร้าว (2) แผลงตัวห้ำ (3) แผลงตัวเบียน	10,000 มัมมี 2,000 ไร่ 1,000,000 ตัว 5,000 ไร่ 28,740,000 ตัว 15,000 ไร่	- - -	กสก.
5) สารสกัดธรรมชาติพร้อมใช้ (เช่น สะเดา ตรีโครีทอม)	1,800 ลิตร 7,200 ไร่	-	กสก.
6) บำบัดน้ำเสีย จุลินทรีย์ พด. 6	-	114,360 ลิตร	พด.
4. อื่นๆ			
สนับสนุนข้อมูลเรดาร์ตรวจอากาศผ่านเว็บไซต์ กรมฝนหลวงและการบินเกษตร (สถานีเรดาร์พนม อ.พนม จ.สุราษฎร์ธานี, สถานีเรดาร์เคลื่อนที่ปะทิว อ.ปะทิว จ.ชุมพร, สถานีเรดาร์เคลื่อนที่สิงหนคร อ.สิงหนคร จ.สงขลา	-	3 สถานี (ข้อมูล real time ปรับปรุงทุก 6 นาที)	פל.

รายละเอียดตามภาคผนวก จ

9. แผนการจัดสรรน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งประเทศ (ช่วงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 – 30 เมษายน 2569)

9.1 ปริมาณน้ำต้นทุนในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง แหล่งน้ำขนาดใหญ่อื่นๆ และการกำหนดพื้นที่เพาะปลูก

ปริมาณน้ำใช้การได้ในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และแหล่งน้ำขนาดใหญ่อื่น ๆ จากทั่วประเทศ ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 มีจำนวนรวมกันทั้งสิ้น 47,516 ล้านลูกบาศก์เมตร แยกเป็น

- ปริมาณน้ำใช้การได้ อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ 39,385 ล้านลูกบาศก์เมตร
- ปริมาณน้ำใช้การได้ อ่างเก็บน้ำขนาดกลาง 4,235 ล้านลูกบาศก์เมตร
- ปริมาณน้ำใช้การได้ โครงการขนาดใหญ่อื่นๆ 3,896 ล้านลูกบาศก์เมตร

แผนการจัดสรรน้ำภาพรวมทั้งประเทศ จำนวน 33,753 ล้านลูกบาศก์เมตร แบ่งเป็นแผนจัดสรรน้ำในช่วงฤดูแล้งจำนวน 29,563 ล้านลูกบาศก์เมตร แยกเป็น เพื่อการเกษตร 18,247 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อการอุปโภค บริโภค 2,748 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อการรักษาระบบนิเวศและอื่น ๆ 8,568 ล้านลูกบาศก์เมตร และพร่องระบายน้ำเพื่อรักษาเสถียรภาพอ่างเก็บน้ำอีก 4,190 ล้านลูกบาศก์เมตร (เฉพาะลุ่มน้ำเจ้าพระยาคาดการณ์ปริมาณน้ำไหลลงอ่างฯจำนวน 2,045 ล้านลูกบาศก์เมตร) นอกจากนี้ยังมีปริมาณน้ำสำรองไว้สำหรับต้นฤดูฝนประมาณ 15,808 ล้านลูกบาศก์เมตร

9.2 แผนการจัดสรรน้ำและการปลูกพืชฤดูแล้งในลุ่มน้ำต่าง ๆ

กรมชลประทาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดหลักเกณฑ์ช่วงนับระยะเวลาการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งในแต่ละปี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน ถึง 30 เมษายน ของปีถัดไป ยกเว้น 6 จังหวัด ได้แก่ นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส นับช่วงระยะเวลาเพาะปลูกพืชฤดูแล้งตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม ถึง 15 มิถุนายน สำหรับแผนการจัดสรรน้ำและการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69 ในลุ่มน้ำต่าง ๆ มีดังนี้

1) ลุ่มน้ำเจ้าพระยา

ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ มีปริมาณน้ำใช้การได้รวมกันจำนวน 15,400 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งมากกว่าปี 2567 จำนวน 2,142 ล้านลูกบาศก์เมตร เขื่อนแควน้อยบำรุงแดน มีปริมาณน้ำใช้การได้ 903 ล้านลูกบาศก์เมตร มากกว่าปี 2567 ประมาณ 126 ล้านลูกบาศก์เมตร เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ มีปริมาณน้ำใช้การได้ 941 ล้านลูกบาศก์เมตร น้อยกว่าปี 2567 ประมาณ 16 ล้านลูกบาศก์เมตร

ดังนั้น ในช่วงฤดูแล้งปี 2568/69 จึงกำหนดแผนการระบายน้ำจากเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ รวมจำนวน 7,800 ล้านลูกบาศก์เมตร เขื่อนแควน้อยบำรุงแดน จำนวน 600 ล้านลูกบาศก์เมตร เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์จำนวน 600 ล้านลูกบาศก์เมตร และรักษาระบบนิเวศแม่น้ำท่าจีน-แม่น้ำเจ้าพระยา 500 ล้านลูกบาศก์เมตร

สำหรับการพิจารณาจัดสรรน้ำจากเขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนแควน้อยบำรุงแดน และเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ให้แก่กิจกรรมการใช้น้ำต่าง ๆ ตามรายละเอียดดังนี้

- การใช้น้ำพื้นที่เหนือเขื่อนเจ้าพระยา 2,870 ล้านลูกบาศก์เมตร
- การใช้น้ำทุ่งฝั่งตะวันตกตอนบน 1,790 ล้านลูกบาศก์เมตร
- การใช้น้ำทุ่งฝั่งตะวันออกตอนบน 1,525 ล้านลูกบาศก์เมตร
- การใช้น้ำทุ่งฝั่งตะวันออกและตะวันตกตอนล่าง 1,315 ล้านลูกบาศก์เมตร
- การประปานครหลวง 900 ล้านลูกบาศก์เมตร
- รักษาระบบนิเวศและผลักดันน้ำเค็มปากแม่น้ำเจ้าพระยา ตอนล่างและปากแม่น้ำ

ท่าจีน 1,100 ล้านลูกบาศก์เมตร

สำหรับพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยามีปริมาณน้ำใช้การได้ ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 จำนวน 17,245 ล้านลูกบาศก์เมตร (เขื่อนภูมิพล 9,008 ล้านลูกบาศก์เมตร เขื่อนสิริกิติ์ 6,393 ล้านลูกบาศก์เมตร เขื่อนแควน้อยบำรุงแดน 903 ล้านลูกบาศก์เมตร และเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ 941 ล้านลูกบาศก์เมตร) ได้กำหนดแผนการระบายน้ำจากเขื่อนทั้ง 4 แห่ง และรักษาระบบนิเวศแม่น้ำท่าจีน-แม่น้ำเจ้าพระยา 500 ล้านลูกบาศก์เมตร สำหรับกิจกรรมการใช้น้ำต่างๆ ที่กำหนดไว้ รวมทั้งสิ้น 9,500 ล้านลูกบาศก์เมตร แยกเป็นเพื่อการอุปโภค บริโภค 1,150 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อการรักษาระบบนิเวศและอื่น ๆ 1,440 ล้านลูกบาศก์เมตร และเพื่อการเกษตร 6,910 ล้านลูกบาศก์เมตร นอกจากนี้ จากการคาดการณ์ปริมาณน้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำของ 4 เขื่อนหลักลุ่มน้ำเจ้าพระยาพบว่าจะมีปริมาณน้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำในช่วงฤดูแล้งประมาณ 2,045 ล้านลูกบาศก์เมตร จึงวางแผนพร่องระบายน้ำเพื่อรักษาเสถียรภาพอ่างเก็บน้ำอีก 4,190 ล้านลูกบาศก์เมตร ทำให้มีปริมาณน้ำใช้การได้ที่เหลือจากการจัดสรรอีกจำนวน 6,100 ล้านลูกบาศก์เมตร จะสำรองไว้ใช้ในต้นฤดูฝนช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม 2569

แผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งปี 2568/69 พื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา จำนวน 7.40 ล้านไร่ ประกอบด้วยข้าวนาปรัง 6.27 ล้านไร่ พืชไร่ - พืชผัก 0.08 ล้านไร่ อ้อย 0.38 ล้านไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 0.31 ล้านไร่ บ่อปลา - บ่อกุ้งและอื่น ๆ 0.36 ล้านไร่

2) ลุ่มน้ำแม่กลอง

ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนศรีนครินทร์และเขื่อนวชิราลงกรณ มีปริมาณน้ำใช้การได้รวมกันประมาณ 10,035 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งมากกว่าวันที่ 1 พฤศจิกายน 2567 จำนวน 521 ล้านลูกบาศก์เมตรวางแผนจัดสรรน้ำไว้ทั้งหมด 6,000 ล้านลูกบาศก์เมตร แยกเป็นเพื่อการอุปโภค-บริโภค 460 ล้านลูกบาศก์เมตรเพื่อการรักษาระบบนิเวศและผลักดันน้ำเค็มปากแม่น้ำแม่กลองและแม่น้ำท่าจีน 1,880 ล้านลูกบาศก์เมตรเพื่อการเกษตร 3,630 ล้านลูกบาศก์เมตร จัดสรรเป็นพื้นที่ด้านการเกษตร 2.23 ล้านไร่ ประกอบด้วยข้าวนาปรัง 0.91 ล้านไร่ พืชไร่ - พืชผัก 0.24 ล้านไร่ และอื่น ๆ 1.08 ล้านไร่ (อ้อย 0.46 ล้านไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 0.35 ล้านไร่ บ่อปลา - บ่อกุ้งและอื่น ๆ 0.27 ล้านไร่) นอกจากนี้ ปริมาณน้ำใช้การได้ที่เหลือจากการจัดสรรอีกจำนวน 4,014 ล้านลูกบาศก์เมตร จะสำรองไว้ใช้ในต้นฤดูฝนช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม 2569

3) ลุ่มน้ำภาคเหนือ

(1) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชล มีปริมาณน้ำใช้การได้ประมาณ 266 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 105 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้งปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 137 ล้านลูกบาศก์เมตร แยกเป็น ส่งน้ำเพื่อการเกษตร 69 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 1 ล้านลูกบาศก์เมตร รักษาระบบนิเวศและอื่น ๆ 67 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 23,395 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 13,143 ไร่ พืชไร่ - พืชผัก 3,468 ไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 6,784 ไร่

(2) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนแม่งวงอุดมธารา มีปริมาณน้ำใช้การได้ประมาณ 226 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 91 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้งปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 126 ล้านลูกบาศก์เมตร แยกเป็น ส่งน้ำเพื่อการเกษตร 111 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 8 ล้านลูกบาศก์เมตร รักษาระบบนิเวศ และอื่น ๆ 7 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 87,854 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 50,101 ไร่ และไม้ผล - ไม้ยืนต้น 2,931 ไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 32,066 ไร่ และ บ่อปลา - บ่อกุ้งและอื่น ๆ 2,756 ไร่

(3) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนกิ่วลม มีปริมาณน้ำใช้การได้ประมาณ 81 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 79 ของความจุที่ระดับเก็บกัก เขื่อนกิ่วคอหามามีปริมาณน้ำใช้การได้ประมาณ 172 ล้านลูกบาศก์เมตรคิดเป็นร้อยละ 105 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 รวมทั้งสิ้น ประมาณ 288 ล้านลูกบาศก์เมตร แยกเป็น เพื่อการเกษตร 151

ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำเพื่ออุปโภค - บริโภค 12 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่น ๆ 125 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 90,663 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 52,082 ไร่ พืชไร่ - พืชผัก 7,783 ไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 23,291 ไร่ บ่อปลา บ่อกึ่งและอื่น ๆ 7,507 ไร่

(4) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2567 เชื่อนแม่มอก มีปริมาณน้ำใช้การได้ประมาณ 94 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 100 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 95 ล้านลูกบาศก์เมตร แยกเป็น ส่งน้ำเพื่อการเกษตร 85 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 7 ล้านลูกบาศก์เมตร รักษาระบบนิเวศ และอื่น ๆ 3 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 61,500 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 60,000 ไร่ และอ้อย 1,500 ไร่

4) ลุ่มน้ำชี

- พื้นที่เหนือเขื่อนอุบลรัตน์ แหล่งน้ำต้นทุน ได้แก่ เขื่อนจุฬาภรณ์ ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 มีปริมาณน้ำใช้การได้ประมาณ 127 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 100 ของความจุที่ระดับเก็บกักและในช่วงฤดูแล้งปี 2568/69 ได้พิจารณาวางแผนระบายน้ำจากอ่างฯ ทั้งสิ้นประมาณ 100 ล้านลูกบาศก์เมตร แยกเป็น ส่งน้ำเพื่อการเกษตร 65 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 20 ล้านลูกบาศก์เมตร อุตสาหกรรม 4 ล้านลูกบาศก์เมตรรักษาระบบนิเวศ และอื่น ๆ 11 ล้านลูกบาศก์เมตร

● พื้นที่ท้ายเขื่อนอุบลรัตน์

(1) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนอุบลรัตน์ มีปริมาณน้ำใช้การได้ประมาณ 1,725 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 95 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 1,300 ล้านลูกบาศก์เมตร แยกเป็น ส่งน้ำเพื่อการเกษตร 599 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 50 ล้านลูกบาศก์เมตร อุตสาหกรรม 25 ล้านลูกบาศก์เมตร รักษาระบบนิเวศและอื่น ๆ 626 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 256,331 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 248,286 ไร่ พืชไร่ - พืชผัก 46 ไร่ อ้อย 273 ไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 951 ไร่ บ่อปลา บ่อกึ่งและอื่น ๆ 6,775 ไร่

(2) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนลำปาว มีปริมาณน้ำใช้การได้ประมาณ 1,778 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 95 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 880 ล้านลูกบาศก์เมตร แยกเป็น ส่งน้ำเพื่อการเกษตร 672 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 7 ล้านลูกบาศก์เมตร อุตสาหกรรม 2 ล้านลูกบาศก์เมตร รักษาระบบนิเวศและอื่น ๆ 199 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 280,000 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 274,040 ไร่ พืชไร่ - พืชผัก 860 ไร่ บ่อปลา บ่อกึ่งและอื่น ๆ 5,100 ไร่

5) ลุ่มน้ำมูล

(1) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนลำตะคอง มีปริมาณน้ำใช้การได้ 103 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 40 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 74 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อการเกษตร 8 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค-บริโภค 35 ล้านลูกบาศก์เมตร อุตสาหกรรม 6 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่น ๆ 25 ล้านลูกบาศก์เมตร และการเกษตรในช่วงฤดูแล้งประมาณ 2,275 ไร่ แยกเป็น พืชไร่ - พืชผัก 1,500 ไร่ อ้อย 240 ไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 136 ไร่ และบ่อปลา บ่อกึ่งและอื่น ๆ 399 ไร่

(2) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนลำพระเพลิง มีปริมาณน้ำใช้การได้ 71 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 47 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 20 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำเพื่อการเกษตร 2 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 15 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่น ๆ 3 ล้านลูกบาศก์เมตร

(3) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เชื้อนมูลบน มีปริมาตรน้ำใช้การได้ 62 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 49 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 66 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำเพื่อการเกษตร 31 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่ออุปโภค - บริโภค 14 ล้านลูกบาศก์เมตร อุตสาหกรรม 7 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่น ๆ 13 ล้านลูกบาศก์เมตร และการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ประมาณ 20,911 ไร่ แยกเป็นข้าวนาปรัง 20,911 ไร่

(4) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เชื้อนลำแชะ มีปริมาตรน้ำใช้การได้ 203 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 76 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 178 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำเพื่อการเกษตร 152 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่ออุปโภค - บริโภค 8 ล้านลูกบาศก์เมตร อุตสาหกรรม 1 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่น ๆ 18 ล้านลูกบาศก์เมตร และการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ประมาณ 81,000 ไร่ แยกเป็นข้าวนาปรัง 81,000 ไร่

(5) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เชื้อนลำนางรอง มีปริมาตรน้ำใช้การได้ 42 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 37 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 4 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่ออุปโภค - บริโภค 1 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่น ๆ 3 ล้านลูกบาศก์เมตร

(6) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เชื้อนสิรินธร มีปริมาตรน้ำใช้การได้ 1,033 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 95 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 222 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อการเกษตร 216 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่น ๆ 5 ล้านลูกบาศก์เมตร และการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ประมาณ 136,800 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 130,000 ไร่ พืชไร่ - พืชผัก 4,697 ไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 1,553 ไร่ และบ่อปลา บ่อกุ้งและอื่น ๆ 550 ไร่

6) กลุ่มน้ำโขง

(1) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เชื้อนห้วยหลวง มีปริมาตรน้ำใช้การได้ 123 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 96 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 94 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำเพื่อการเกษตร 48 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 19 ล้านลูกบาศก์เมตร อุตสาหกรรม 2 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่น ๆ 25 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 25,000 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 20,282 ไร่ พืชไร่ - พืชผัก 3,380 ไร่ บ่อปลา บ่อกุ้งและอื่น ๆ 1,338 ไร่

(2) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เชื้อนน้ำอูน มีปริมาตรน้ำใช้การได้ 436 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 93 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 302 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อการเกษตร 299 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 3 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 128,046 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 110,500 ไร่ พืชไร่ - พืชผัก 10,000 ไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 6,224 ไร่ บ่อปลา บ่อกุ้งและอื่น ๆ 1,822 ไร่

7) กลุ่มน้ำภาคตะวันออก

(1) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เชื้อนขุนด่านปราการชล มีปริมาตรน้ำใช้การได้ 214 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 98 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 187 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อการเกษตร 136 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 11 ล้านลูกบาศก์เมตร รักษาระบบนิเวศและอื่น ๆ 39 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 14,040 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 9,500 ไร่ และไม้ผล - ไม้ยืนต้น 4,540 ไร่

(2) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เชื้อนคลองสิียด มีปริมาตรน้ำใช้การได้ 117 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 35 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 114 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำเพื่อการเกษตร 20 ล้านลูกบาศก์เมตร

อุปโภค - บริโภค 20 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่นๆ 74 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 23,802 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 10,100 ไร่ และไม้ผล - ไม้ยืนต้น 13,702 ไร่

(3) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนบางพระ มีปริมาณน้ำใช้การได้ 103 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 98 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 64 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำเพื่ออุปโภค - บริโภค 36 ล้านลูกบาศก์เมตร อุตสาหกรรม 19 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่นๆ 9 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 225 ไร่ แยกเป็น ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 225 ไร่

(4) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนหนองปลาไหล มีปริมาณน้ำใช้การได้ 149 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 99 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 154 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำเพื่ออุปโภค - บริโภค 22 ล้านลูกบาศก์เมตร อุตสาหกรรม 91 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่นๆ 58 ล้านลูกบาศก์เมตร

(5) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนประแสร์ มีปริมาณน้ำใช้การได้ 270 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 98 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 169 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำเพื่อการเกษตร 75 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 11 ล้านลูกบาศก์เมตร อุตสาหกรรม 77 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่นๆ 5 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 146,375 ไร่ แยกเป็น ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 146,375 ไร่

(6) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนนฤบดินทรจินดา มีปริมาณน้ำใช้การได้ 284 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 101 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 200 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อการเกษตร 30 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่นๆ 170 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 11,922 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 8,190 ไร่ พืชไร่ - พืชผัก 3,025 ไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 607 ไร่ บ่อปลา บ่อกุ้งและอื่นๆ 100 ไร่

8) ลุ่มน้ำภาคกลาง

(1) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนกระเสียว มีปริมาณน้ำใช้การได้ 111 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 50 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 189 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำเพื่อการเกษตร 164 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 4 ล้านลูกบาศก์เมตร อุตสาหกรรม 7 ล้านลูกบาศก์เมตร รักษากระแสน้ำและอื่นๆ 14 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 108,412 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 81,439 ไร่ พืชไร่ - พืชผัก 365 ไร่ อ้อย 25,247 ไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 1,277 ไร่ บ่อปลา บ่อกุ้งและอื่นๆ 84 ไร่

(2) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนทับเสลา มีปริมาณน้ำใช้การได้ 63 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 50 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 46 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำเพื่อการเกษตร 1 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 5 ล้านลูกบาศก์เมตร รักษากระแสน้ำและอื่นๆ 40 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 46,950 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 40,000 ไร่ พืชไร่ - พืชผัก 6,000 ไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 950 ไร่

9) ลุ่มน้ำภาคใต้

(1) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนแก่งกระจาน มีปริมาณน้ำใช้การได้ 453 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 73 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 374 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อการเกษตร 138 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 110 ล้านลูกบาศก์เมตร อุตสาหกรรม 8 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่นๆ 118 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 103,000 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 100,000 ไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้นจำนวน 3,000 ไร่

(2) ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 เขื่อนปราณบุรี มีปริมาณน้ำใช้การ 179 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 50 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 124 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อการเกษตร 74 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 39 ล้านลูกบาศก์เมตร อุตสาหกรรม 4 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่นๆ 8 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตร 96,773 ไร่ แยกเป็น พืชไร่ - พืชผัก 1,370 ไร่ อ้อย 6,116 ไร่ ไม้ผล-ไม้ยืนต้น 64,846 ไร่ และบ่อปลาบ่อกุ้งและอื่น ๆ 24,441 ไร่

(3) ปัจจุบันยังอยู่ในช่วงฤดูฝนของภาคใต้ตอนล่าง เขื่อนบางลาง มีปริมาณน้ำใช้การได้ ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2568 จำนวน 391 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 46 ของความจุที่ระดับเก็บกัก โดยมีแผนการระบายน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งสิ้นประมาณ 1,195 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อการเกษตร 425 ล้านลูกบาศก์เมตร อุปโภค - บริโภค 26 ล้านลูกบาศก์เมตร อุตสาหกรรม 13 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบบนิเวศและอื่น ๆ 732 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่การเกษตรจำนวน 283,840 ไร่ แยกเป็น ข้าวนาปรัง 50,000 ไร่ ไม้ผล - ไม้ยืนต้น 233,647 ไร่ และอื่น ๆ 193 ไร่

รายละเอียดตามภาคผนวก ฉ

10. แผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69

การประชุมคณะทำงานเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ครั้งที่ 1/2568 เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2568 เห็นชอบแผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69 รวมทั้งนโยบาย และมาตรการส่งเสริมการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69 รายละเอียดดังนี้

10.1 แผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69

ทั้งประเทศ จำนวน 15.60 ล้านไร่ แบ่งเป็น ข้าวรอบที่ 2 จำนวน 12.86 ล้านไร่ (ในเขตชลประทาน 10.05 ล้านไร่ นอกเขตชลประทาน 2.81 ล้านไร่) พืชไร่พืชผัก จำนวน 2.74 ล้านไร่ (ในเขตชลประทาน 0.67 ล้านไร่ นอกเขตชลประทาน 2.07 ล้านไร่)

ลุ่มน้ำเจ้าพระยา 22 จังหวัด จำนวน 8.59 ล้านไร่ แบ่งเป็น ข้าวรอบที่ 2 จำนวน 7.80 ล้านไร่ (ในเขตชลประทาน 6.27 ล้านไร่ นอกเขตชลประทาน 1.53 ล้านไร่) พืชไร่พืชผัก จำนวน 0.79 ล้านไร่ (ในเขตชลประทาน 0.08 ล้านไร่ นอกเขตชลประทาน 0.71 ล้านไร่)

ลุ่มน้ำแม่กลอง 7 จังหวัด จำนวน 1.27 ล้านไร่ แบ่งเป็น ข้าวรอบที่ 2 จำนวน 0.93 ล้านไร่ (ในเขตชลประทาน 0.91 ล้านไร่ นอกเขตชลประทาน 0.02 ล้านไร่) พืชไร่พืชผัก จำนวน 0.34 ล้านไร่ (ในเขตชลประทาน 0.23 ล้านไร่ นอกเขตชลประทาน 0.11 ล้านไร่)

เขตพื้นที่	ประเภทแหล่งน้ำ	แผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69 (ล้านไร่)		
		ข้าวรอบที่ 2	พืชไร่ พืชผัก	รวม
ทั้งประเทศ (77 จังหวัด)	ในเขตชลประทาน	10.05	0.67	10.72
	นอกเขตชลประทาน	2.81	2.07	4.88
	รวม	12.86	2.74	15.60
22 จังหวัด ลุ่มเจ้าพระยา	ในเขตชลประทาน	6.27	0.08	6.35
	นอกเขตชลประทาน	1.53	0.71	2.24
	รวม	7.80	0.79	8.59
7 จังหวัด ลุ่มน้ำแม่กลอง	ในเขตชลประทาน	0.91	0.23	1.14
	นอกเขตชลประทาน	0.02	0.11	0.13
	รวม	0.93	0.34	1.27

รายละเอียดตามภาคผนวก ช

ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมชลประทาน เป็นหน่วยงานกำกับและบริหารแผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69 ให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด

10.2 นโยบาย และมาตรการส่งเสริมการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69

นโยบาย

1. **ด้านการจัดสรรน้ำ** การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง โดยจัดสรรน้ำให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนในอ่างเก็บน้ำ เพื่อสนับสนุนการใช้น้ำทุกกิจกรรมในพื้นที่ต่างๆ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เห็นควรให้จัดสรรน้ำตามระบบรอบเวรหรือกำหนดวิธีการเพาะปลูกที่ประหยัดให้เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อให้มีน้ำเพียงพอ สำหรับการอุปโภค-บริโภค การรักษาระบบนิเวศ การอุตสาหกรรม และการเพาะปลูกพืชต้นฤดูฝนปีถัดไป โดยมีแนวทางดังนี้

1.1 หลักการจัดสรรน้ำ

- จัดสรรน้ำให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนในอ่างเก็บน้ำ
- สนับสนุนการใช้น้ำทุกกิจกรรมในพื้นที่ต่างๆ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- ใช้ระบบรอบเวรหรือกำหนดวิธีการเพาะปลูกที่ประหยัดน้ำให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

1.2 ลำดับความสำคัญในการจัดสรรน้ำ

1. เพื่อการอุปโภค-บริโภค และการประปา
2. เพื่อการรักษาระบบนิเวศทางน้ำ เช่น การผลักดันน้ำเค็ม การขับไล่ น้ำเสีย บรรเทาสาธารณภัย จารัตประเพณีและคมนาคม เป็นต้น
3. เพื่อสำรองน้ำไว้สำหรับการใช้น้ำในช่วงต้นฤดูฝน สำหรับอุปโภค-บริโภคและรักษาระบบนิเวศ เดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม 2569
4. เพื่อการเกษตร
5. เพื่อการอุตสาหกรรม
6. เพื่อการพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว

2. ด้านการเกษตร

2.1 กำกับติดตามสถานการณ์การเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69 ของเกษตรกร ให้เป็นไปตามแผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาด้านการตลาดประกอบด้วย

2.2 การวางแผนการปลูกพืชในช่วงฤดูแล้งที่ผ่านมา พิจารณาปริมาณน้ำต้นทุนเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดพื้นที่เพาะปลูก ด้วยสภาพเศรษฐกิจ และตลาดโลกในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว การพิจารณาเพียงปริมาณน้ำต้นทุนไม่เพียงพอต่อการวางแผนการเพาะปลูก ดังนั้น การวางแผนการปลูกพืชจำเป็นต้องขยายกรอบคิดให้ครอบคลุมมิติอื่น ๆ ร่วมด้วย ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจและการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ มิติด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และมิติด้านสังคมและความมั่นคงทางอาหารของประเทศจะช่วยให้เกิดการวางแผนการเพาะปลูกพืชในช่วงฤดูแล้งที่ “ใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ” และ “ผลิตสิ่งที่ตลาดต้องการ” ไปพร้อมกัน

2.3 ประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้แผนการจัดสรรน้ำและการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง และด้านการตลาด

มาตรการ

1. ด้านการจัดสรรน้ำ

1.1 เขตลุ่มน้ำเจ้าพระยา

ปริมาณน้ำในเขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนแควน้อยบำรุงแดน และเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ วางแผนจัดสรรน้ำสอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำเป็นไปอย่างยั่งยืน มีปริมาณน้ำต้นทุนสามารถสนับสนุนการเพาะปลูกข้าวนาปี 2568/69 ซึ่งวางแผนส่งน้ำให้กับพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีประมาณ 6.60 ล้านไร่

1.2 เขตลุ่มน้ำแม่กลอง

ปริมาณน้ำในเขื่อนศรีนครินทร์และเขื่อนวชิราลงกรณ จังหวัดกาญจนบุรี วางแผนจัดสรรน้ำสอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่ สามารถสนับสนุนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค รักษาระบบนิเวศ และการเกษตรรวมถึงการส่งน้ำสำหรับการเพาะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูแล้งปี 2569

1.3 เขตลุ่มน้ำอื่นๆ ให้วางแผนจัดสรรน้ำสอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุน

- สนับสนุนน้ำเพื่อการเพาะปลูกพืชไร่-พืชผัก ไม้ผล - ไม้ยืนต้น เพื่ออุปโภค - บริโภค รักษาระบบนิเวศและอื่นๆ ได้แก่ เขื่อนลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา เขื่อนลำนางรอน จังหวัดบุรีรัมย์ และเขื่อนปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

- สนับสนุนน้ำเพื่อการเพาะปลูกไม้ผล - ไม้ยืนต้น เพื่ออุปโภค-บริโภค รักษา ระบบนิเวศและอื่นๆ ได้แก่ เขื่อนประแสร์ จังหวัดระยอง

- ไม่สนับสนุนน้ำเพื่อการเกษตรฤดูแล้ง ปี 2568/69 ได้แก่ เขื่อนลำพระเพลิง จังหวัดนครราชสีมา

- สนับสนุนน้ำเพื่อการรักษาระบบนิเวศ (นำไปใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า) ได้แก่ เขื่อนน้ำพุง จังหวัดสกลนคร และเขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.4 ปฏิบัติการฝนหลวงเพื่อเติมน้ำต้นทุนให้เขื่อนกักเก็บน้ำ (มีนาคม - ตุลาคม 2569) ปฏิบัติการฝนหลวงเพิ่มปริมาณน้ำเก็บกักให้กับเขื่อนต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อสำรองไว้เป็นน้ำต้นทุนในการบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้งที่จะมาถึงและเพื่อสาธารณประโยชน์ต่างๆ

2. ด้านการเกษตร

ในปีเพาะปลูกปัจจุบัน สืบเนื่องจากปริมาณน้ำต้นทุนในอ่างเก็บน้ำมีเพียงพอ กรมชลประทานจึงได้กำหนดนโยบายและมาตรการด้านการเกษตรเพื่อส่งเสริมการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง โดยมี การจัดสรรน้ำสำหรับการเพาะปลูกข้าวนาปี 2 ในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 แต่อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ ปัจจุบันความต้องการใช้ข้าวทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีแนวโน้มลดลง จึงต้องคำนึงถึงการตลาด เพิ่มมากขึ้น และเพื่อเป็นการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวแบบเปียกสลับแห้ง และพิจารณาทางเลือกในการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย

เพื่อทดแทนการปลูกข้าวรอบที่ 2 รวมถึงส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีระบบการให้น้ำแก่พืชอย่างเหมาะสม เพื่อให้การใช้น้ำเป็นไปอย่างคุ้มค่ามีประสิทธิภาพ

ในการนี้ ได้มีการริเริ่มโครงการสนับสนุนจากภาครัฐหลายโครงการ อาทิ โครงการส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กิจกรรมแปลงเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมปลูกพืชใช้น้ำน้อย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกและสร้างความหลากหลายในการประกอบอาชีพเกษตรกรให้แก่เกษตรกร

นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการวางแผนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรอย่างเป็นระบบ โดยจัดสรรน้ำเพื่อการเพาะปลูกพืชให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่ พร้อมทั้งมีมาตรการในการกำกับติดตามสถานการณ์การเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69 อย่างใกล้ชิด เพื่อควบคุมให้การเพาะปลูกเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านการตลาดประกอบการวางแผนด้วย

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินนโยบายและมาตรการดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้แก่เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง พร้อมทั้งดำเนินการด้านการตลาดเพื่อสนับสนุนผลผลิตทางการเกษตร อันจะนำไปสู่การพัฒนาภาคการเกษตรอย่างยั่งยืนและเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศในระยะยาว

3. ด้านการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ และด้านการตลาด

3.1 ให้เกษตรกรรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านสถานการณ์น้ำในแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจน แนวโน้มความต้องการของตลาด ราคา และแหล่งรับซื้อพืชฤดูแล้ง เป็นต้น

3.2 ประสาน และช่วยเหลือเกษตรกรในการจัดหาช่องทางการตลาดให้กับผลผลิตพืชฤดูแล้ง

3.3 สร้างการรับรู้เพื่อให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

- ข้าวรอบที่ 2 ควบคุมพื้นที่ปลูกไม่ให้เกินจำนวนที่กำหนด
- พืชไร่พืชผัก ส่งเสริมให้พื้นที่ปลูกได้ตามจำนวนที่กำหนด

3.4 เชิญชวนเกษตรกรให้ปลูกพืชใช้น้ำน้อย โดยเข้าร่วมโครงการของรัฐ โครงการส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กิจกรรมแปลงเรียนรู้การบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมปลูกพืชใช้น้ำน้อย โครงการยกระดับสินค้าเกษตรและบริการมูลค่าสูง กิจกรรมยกระดับสินค้าเกษตรและบริการมูลค่าสูง (ข้าว) เพื่อเป็นทางเลือกให้กับเกษตรกรในการปลูกพืชอื่นทดแทนการปลูกข้าวรอบที่ 2

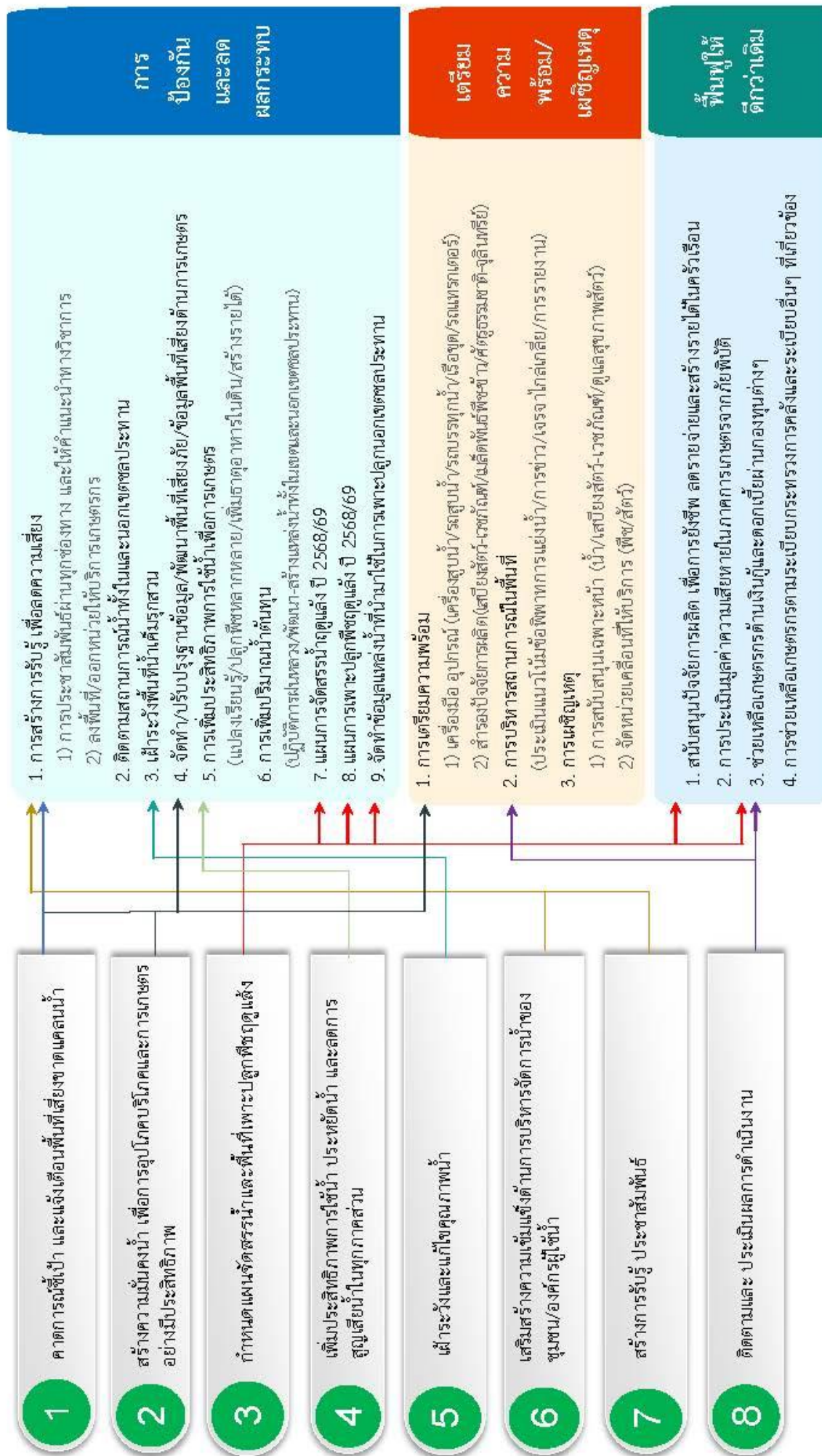
3.5 การแนะนำให้เกษตรกรปฏิบัติดูแลรักษาพืชในช่วงฤดูแล้ง รวมทั้งการรักษาความชื้นและลดการเผาตอซัง

11. แผนผังความเชื่อมโยงมาตรการรองรับฤดูแล้ง ปี 2568/69 ของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กับแผนงาน/โครงการป้องกันและเผชิญเหตุภัยแล้งด้านการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดแผนงาน/โครงการป้องกันและเผชิญเหตุภัยแล้งด้านการเกษตร ภายใต้การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 (ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2568 - เมษายน 2569) ให้สอดคล้องกับมาตรการรองรับฤดูแล้ง ปี 2568/69 ของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

มาตรการรองรับเหตุแล้ง ปี 2568/69 (สหพช.)

แผนงาน/โครงการป้องกันและเผชิญเหตุภัยแล้งด้านการเกษตร 2568/69 (กษ.)

12. แผนป้องกันและเผชิญเหตุภัยแล้งด้านการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้บูรณาการแผนงาน/โครงการทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่สอดคล้องกับมาตรการรองรับฤดูแล้ง ปี 2568/69 ของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ครั้งที่ 5/2568 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2568 โดยแผนงาน/โครงการ เพื่อการป้องกันและเผชิญเหตุภัยแล้งด้านการเกษตร ประกอบด้วย การป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม/การเผชิญเหตุ และการฟื้นฟูให้ดีกว่าเดิม ดังนี้

แผนงาน/โครงการ	เป้าหมาย (ไร่/ราย/จังหวัด/ฯ)	แหล่งงบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงาน
		งบปกติ	อื่น ๆ	
การป้องกันและลดผลกระทบ				
1. สร้างการรับรู้เพื่อลดความเสี่ยง				
1.1 การประชาสัมพันธ์ผ่านทุกช่องทาง รวมถึงให้คำแนะนำทางวิชาการ หน่วยงานภายในสังกัด กษ. โดยการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้กับสถานการณ์น้ำ พื้นที่เสี่ยง และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากภัยแล้ง ปี 2568/69 เพื่อเป็นข้อมูลให้เกษตรกรประกอบการตัดสินใจวางแผนการผลิตให้ได้รับความเสียหายน้อยที่สุด และสื่อสารให้ทุกภาคส่วนตระหนักรู้ใช้น้ำอย่างประหยัดและรู้คุณค่า รวมถึงให้คำแนะนำเฝ้าระวังสัตว์น้ำ และดูแลสุขภาพสัตว์	77 จังหวัด	/		ทุกหน่วยงาน
1.2 ลงพื้นที่/ออกหน่วยให้บริการเกษตรกร				
1) ออกหน่วยให้บริการเกษตรกร (Mobile Unit) - ให้บริการด้านวิชาการ ถ่ายทอดความรู้ ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยบริการคลินิกข้าว 62 หน่วย และศูนย์บริการชาวนา 57 ศูนย์	77 จังหวัด	/		กษ.
2) โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ในพระราชานุเคราะห์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร - ให้บริการคลินิก ประเด็นการรับมือกับสถานการณ์ภัยแล้ง แจ้งสถานการณ์ และวิธีการปรับตัว ข้อมูลการให้ความช่วยเหลือต่างๆ	77 จังหวัด 30,800 ราย	8.32		กสก.
2. ปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร	77 จังหวัด	/		กสก. ปม. ปศ. กยท. มม.
3. การติดตามสถานการณ์น้ำ ทั้งในและนอกเขตชลประทาน - ดำเนินการติดตาม เฝ้าระวัง และรายงานสถานการณ์น้ำทั้งในเขตและนอกเขตชลประทาน สำหรับในเขตชลประทาน สามารถติดตามสถานการณ์น้ำได้จากศูนย์ปฏิบัติการน้ำอัจฉริยะ	77 จังหวัด	/		ชป. พต. กสก.
4. การเฝ้าระวังพื้นที่น้ำเค็มรุกสวน - สำรวจพื้นที่เสี่ยง เฝ้าระวังและแจ้งเตือน และเฝ้าติดตามให้คำแนะนำ	9 จังหวัด 37,220 ไร่ / 9,563 ราย	/		กสก.

แผนงาน/โครงการ	เป้าหมาย (ไร่/ราย/จังหวัด/%)	แหล่งงบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงาน
		งบปกติ	อื่น ๆ	
5. การเฝ้าระวังเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช โรคระบาดด้านการเกษตร	77 จังหวัด	/		กษ. กสท. กก.ก. มม. กยท. ปม. ปศ.
6. จัดทำและปรับปรุงฐานข้อมูลและวางแผนพัฒนาพื้นที่เสี่ยงภัย (น้ำท่วม แล้ง ดินถล่ม) สำรวจและรวบรวมข้อมูล เพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลแผนที่เสี่ยงภัยซ้ำซาก แผนที่น้ำท่วมซ้ำซาก แผนที่พื้นที่ทำการเกษตรนอกเขตชลประทานที่มีโอกาสเกิดภัยแล้ง ปี 2568/69 แผนที่ที่มีโอกาสเกิด น้ำท่วมซ้ำในพื้นที่ทำการเกษตร ปี 2568/69 แผนที่คาดการณ์พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดฝนทิ้งช่วงในพื้นที่ ทำการเกษตร ปี 2568/69 และแผนที่คาดการณ์พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่ม ปี 2568/69	77 จังหวัด	/		พด.
7. การส่งเสริมการปลูกพืชทดแทน/อาชีพทางเลือก				
7.1 โครงการส่งเสริมการค้าเงินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กิจกรรมการขยายผลแปลง ต้นแบบการใช้ปุ๋ยอย่างรู้คุณค่าในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	3,850 ราย / 77 แปลง	3.27		กสท.
7.2 สนับสนุนการใช้ปุ๋ยพืชสดปรับปรุงบำรุงดิน - จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด - ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด	500 ต้น 100,000 ไร่			พด.
7.3 โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้สมาชิกสถาบันเกษตรกรอย่างยั่งยืน จัดอบรม	102,572 ไร่ 48 จังหวัด 9,700 ราย		34	กสท.
7.4 ส่งเสริมสนับสนุนเงินทุนเพื่อส่งเสริมอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตสมาชิก สถาบันเกษตรกร โดยให้สมาชิกกู้ยืมรายละไม่เกิน 50,000 บาท อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 1%	48 จังหวัด 146 สหกรณ์ 8,350 ราย		418	กสท.
8. การเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน 8.1 ปฏิบัติการฝนหลวง เพื่อช่วยเหลือพื้นที่ทำการเกษตรที่ประสบปัญหาภัยแล้ง และเติมมน้ำในเขื่อน	8 ศูนย์ปฏิบัติการฝนหลวง ประจำภาค 77 จังหวัด	/		ผล.

แผนงาน/โครงการ	เป้าหมาย (ไร่/ราย/จังหวัด/%)	แหล่งงบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงาน
		งบปกติ	อื่น ๆ	
8.2 โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติด้านการเกษตร	12,000 ไร่ / 65 จังหวัด	/		พด.
8.3 กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (ทบ.) สนับสนุนน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร โดยให้เกษตรกรรวมกลุ่มและยื่นเอกสารเสนอความต้องการผ่าน อบต. ในพื้นที่				ทบ.
- โครงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบน้ำบาดาลเพื่อเสริมความมั่นคงด้านน้ำ เพื่อการเกษตร พื้นที่ 60 ไร่ จำนวน 198 แห่ง	11,880 ไร่ / 1,584 ราย	/		
- โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรแปลงใหญ่ พื้นที่ 300 ไร่ จำนวน 45 แห่ง	13,500 ไร่/ 450 ราย	/		
- โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรแปลงใหญ่ พื้นที่ 500 ไร่ จำนวน 38 แห่ง	19,000 ไร่/ 570 ราย	/		
9. สร้างรายได้ และอื่นๆ ในพื้นที่ที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้				
การจ้างงานชลประทาน (ขุดลอก บำรุงรักษา ปรับปรุงซ่อมแซม ก่อสร้าง กำจัดวัชพืช)	77 จังหวัด	/		ชลป.
10. แผนการจัดสรรน้ำฤดูแล้ง ในเขตชลประทาน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 พ.ย. 68)				
1) น้ำเพื่อการเกษตร	29,563 ล้าน ลบ.ม.	/		ชลป.
2) น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค	18,247 ล้าน ลบ.ม.			
3) น้ำอุตสาหกรรม	2,748 ล้าน ลบ.ม.			
4) น้ำเพื่อการรักษาระบบนิเวศและอื่นๆ	478 ล้าน ลบ.ม.			
	8,090 ล้าน ลบ.ม.			
11. แผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งประเทศ	15.60 ล้านไร่	/		ชลป. กสก.
1) ในเขตชลประทาน	10.72 ล้านไร่			
- ข้าว	10.05 ล้านไร่			
- พืชไร่ พืชผัก	0.67 ล้านไร่			
2) นอกเขตชลประทาน	4.88 ล้านไร่			
- ข้าว	2.81 ล้านไร่			
- พืชไร่ พืชผัก	2.07 ล้านไร่			
12. จัดทำทะเบียนแหล่งน้ำนอกเขตชลประทาน ที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69	77 จังหวัด	/		กสก.
13. การจัดทำข้อมูลและวางแผนพัฒนาพื้นที่เสี่ยงภัย	65 จังหวัด	/		พด.

แผนงาน/โครงการ	เป้าหมาย (ไร่/ราย/จังหวัด/%)	แหล่งงบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงาน
		งบปกติ	อื่น ๆ	
การเตรียมความพร้อม/การเผชิญเหตุ				
1. การเตรียมความพร้อม				
1.1 การเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ				
- เครื่องสูบน้ำ	2,563 เครื่อง	/		ขป.
- เครื่องผลักดันน้ำ	497 เครื่อง			
- รถยนต์บรรทุกน้ำ	298 คัน			
- เครื่องจักรกลสนับสนุนอื่น ๆ	3,414 หน่วย			
1.2 สำรองปัจจัยการผลิต				
1) สำรองเสบียงสัตว์		/		ปศ.
- เสบียงสัตว์	5,973 ตัน			
- ฤๅษีชีไพรสัตว์	3,000 ชุด			
- จัดหน่วยสัตวแพทย์เคลื่อนที่	หน่วยสัตวแพทย์เคลื่อนที่ 200 ทีม สัตว์แพทย์ 867 คน			
2) สำรองเมล็ดพันธุ์				
- ฤๅษีชีไพรเมล็ดพันธุ์พืชผัก พืชไร่	62,915 ของ	/		กก.
- เมล็ดพันธุ์พืชผัก พืชไร่ 8 ชนิด	163 ตัน		/	กก.
- เมล็ดพันธุ์ผู้กักพันธุ์บ้าน	(ข้อมูล ณ 25 พ.ย. 68) 540,000 ของ			กส.
3) สำรองต้นพันธุ์พืชผัก/พืชอาหาร	3,682,000 ตัน	/		กส.
4) สำรองเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ	22 ตัน/77 จังหวัด	/		กช.
- สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ให้เกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ ต้นข้าวเสียหายสิ้นเชิงหรือเสียหายมากกว่าร้อยละ 80 และมีการประกาศเขตภัยพิบัติในกรณีฉุกเฉิน				
5) สำรองพันธุ์หม่อน และไข่ไหม	25,000 ตัน / 1,250 แผ่น	/		มม.

แผนงาน/โครงการ	เป้าหมาย (ไร่/ราย/จังหวัด/ฯ)	แหล่งงบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงาน
		งบปกติ	อื่น ๆ	
6) สํารองศํตรูธรรมชาต/จุลินทรีย โครงการส่งเสริมการจัดการสุขภาพพืชเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร - ผลิตรั้วเชื้อจุลินทรีย (ไตรโครเดอร์มา/บิวเวอร์เรีย/เมตาไรเซียม) เพื่อนำไปผลิตเชื้อพร้อมใช้ (1 ขวด ผลิตเชื้อพร้อมใช้ได้ 15 กก.) - ผลิตขยายเชื้อราควบคุมศัตรูพืชชนิดพร้อมใช้ (ไตรโครเดอร์มา/บิวเวอร์เรีย/เมตาไรเซียม) - ผลิตขยายเชื้อแบคทีเรียปฏิชีวนะควบคุมศัตรูพืช - ผลิตขยายไวรัสสเอนพีวีพร้อมใช้ควบคุมหนอนกระทุ้ง และหนอนกระทุ้งหอม - แผลงศํตรูพืชพร้อมเปลือย 1) แตนเปียนแผลงตำหนามมะพร้าว 2) แผลงตัวห้ำ 3) แผลงตัวเบียน - สารสํกัศตรูธรรมชาตพร้อมใช้ เช่น สะเดา ตะไคร้หอม	245,333 ขวด 159,555 กก. 300 กก. / 3,000 ไร่ 64 ลิตร / 800 ไร่ 10,000 มั้ม / 2,000 ไร่ 1,000,000 ตัว / 5,000 ไร่ 28,740,000 ตัว / 15,000 ไร่ 1,800 ลิตร / 7,200 ไร่	/	/	กสท.
2. การบริหารสถานการณ์ในพื้นที่ 2.1 การประเมินแนวโน้มข้อพิพาทปัญหาการแย่งน้ำ - ติดตามสถานการณ์การใช้น้ำในพื้นที่ให้เป็นไปตามแผน และมีการประเมิน ติดตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และทำความเข้าใจอย่างใกล้ชิดกับเกษตรกรในพื้นที่ โดยต้องรายงานภายใน 24 ชั่วโมง เมื่อเกิดภัย 2.2 การประเมินการข่าว - ติดตามสถานการณ์ข่าวต่าง ๆ ที่เกิดในพื้นที่ และประเมินสถานการณ์ รวมถึงทำความเข้าใจ เพื่อลดความขัดแย้ง 2.3 การรายงานสภาวะวิกฤติและการเข้าสู่การเผชิญเหตุ - ติดตามและรายงานผลหากเกิดสถานการณ์วิกฤติ โดยต้องรายงานสถานการณ์พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง ทุกสัปดาห์	77 จังหวัด 77 จังหวัด 77 จังหวัด	/	/	ศูนย์ติดตามฯ จังหวัด
3. การเผชิญเหตุ 3.1 การสนับสนุนเฉพาะหน้า				ศูนย์ติดตามฯ จังหวัด

แผนงาน/โครงการ	เป้าหมาย (ไร่/ราย/จังหวัด/%)	แหล่งงบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงาน
		งบปกติ	อื่น ๆ	
- สนับสนุนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค รักษาระบบนิเวศ การเกษตร - สนับสนุนเสบียงสัตว์และเวชภัณฑ์		/		ขป. ปศ.
3.2 จัดหน่วยเคลื่อนที่ให้บริการ		/		ปศ. ปม. กข. กว. กสก.
- ด้านการดูแลสุขภาพสัตว์ ให้คำแนะนำการเลี้ยงสัตว์ - ฝ่ายระวังโรคพืชและโรคสัตว์		/		ขป.ปม. ปศ. พด. กสก. ผล. กษ.จ.
4. การส่งกำลังบำรุง การบริหารจุดอพยพฯ การเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาท		/		ขป.ปม. ปศ. พด. กสก. ผล. กษ.จ.
5. การปฏิบัติการข่าวสาร		/		ส.ป.กษ.
การฟื้นฟูให้ดีกว่าเดิม				
1. เพิ่มประสิทธิภาพการวิเคราะห์ผลกระทบจากภัยพิบัติด้านการเกษตร	1 ครั้ง	/		สศก.
- พัฒนาศักยภาพการติดตามและวิเคราะห์ภัยพิบัติทางการเกษตร - วิเคราะห์มูลค่าความเสียหายที่เกิดจากภัยพิบัติด้านการเกษตร	77 จังหวัด			
2. สนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อใช้ผลิตเป็นอาหาร ลดรายจ่าย สร้างรายได้ รวมถึงใช้ในการเพาะปลูกในระยะถัดไป	พื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติด้านการเกษตร	/		กสก. กว. กข. มม. พด.
3. โครงการสนับสนุนเงินทุนแก่ผู้ประกอบการ/แก้ปัญหาแรงงานของรัฐบาล	18 จังหวัด / 82 สหกรณ์		310 เงินกองทุน พัฒนาสหกรณ์	กสส.
กิจกรรมสนับสนุนเงินทุนเพื่อเพิ่มศักยภาพการดำเนินธุรกิจรวมข้าวเปลือกของสหกรณ์ปีการผลิต 2568/69 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพการดำเนินธุรกิจระยะเวลาให้กู้ 1 ปี ระยะเวลาดำเนินการโครงการตั้งแต่เดือนตุลาคม 2568 - กันยายน 2569 รวมรวมข้าวเปลือกของสหกรณ์ปีการผลิต 2568/69 กลุ่มเป้าหมายสหกรณ์ภาคการเกษตรที่มีความพร้อมในการรวบรวมข้าวเปลือก อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อปี				
4. โครงการช่วยเหลือด้านหนี้สินสมาชิกสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร	77 จังหวัด 1,152 สหกรณ์ 143,000 ราย		500	กสส.
ขุดเขยดอกเบี้ยย ให้สมาชิกสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ต้นเงินกู้ไม่เกิน 500,000 บาทแรก อัตราดอกเบี้ย 3% เป็นระยะเวลา 1 ปี				
5. สนับสนุนการใช้ปุ๋ยพืชสดปรับปรุงบำรุงดิน	500 ตัน			พด.
- จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด				

แผนงาน/โครงการ	เป้าหมาย (ไร่/ราย/จังหวัด/%)	แหล่งงบประมาณ (ล้านบาท)		หน่วยงาน
		งบปกติ	อื่น ๆ	
- ส่งเสริมการปลูกพืชปลอด	100,000 ไร่			
6. การช่วยเหลือตามระเบียบการยางแห่งประเทศไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการใช้จ่ายเงินในการจัด สวัสดิการเพื่อเกษตรกรชาวสวนยาง พ.ศ.2560	77 จังหวัด		เงินกองทุนพัฒนา ยางพารา	กยท.
7. โครงการสินเชื่อเกษตรกรรวมชาติดอกเบญจมาศ	72 จังหวัด		100.00 เงินกองทุนสปป.	ส.ป.ก.
8. มาตรการช่วยเหลือลูกค้า ธกส. ผู้ประสบภัยพิบัติด้านการเกษตร เพื่อลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มเงินสด 6.1 ปรับปรุงโครงสร้างหนี้/ปรับตารางการชำระหนี้ ของเกษตรกรที่มติด้าน ธกส. 6.2 มาตรการพักชำระหนี้ให้กับลูกค้ารายย่อยตามนโยบายรัฐบาล	77 จังหวัด		/ /	ธกส.
9. การช่วยเหลือเกษตรกรตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2568 (รายละเอียดตามภาคผนวก ข)	77 จังหวัด		เงินทดรองราชการ	กสท. ปม. ปศ. สป.กษ.

13. กลไกการบริหาร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการภัยพิบัติด้านการเกษตร เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับภัยพิบัติด้านการเกษตรในภาพรวมของประเทศอย่างเป็นระบบ ดังนี้

ส่วนกลาง

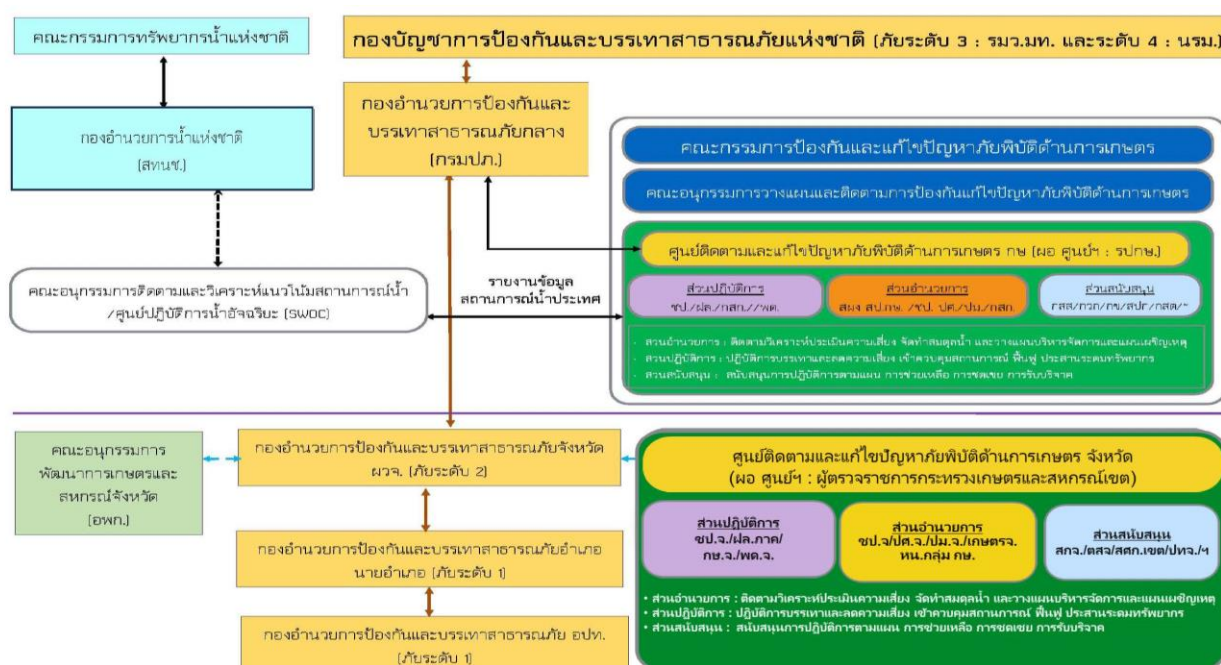
- คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายภัยพิบัติด้านการเกษตร โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นเลขานุการ
- คณะอนุกรรมการวางแผน และติดตามการป้องกันแก้ไขปัญหายภัยพิบัติด้านการเกษตร โดยมี ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สป.กษ. เป็นเลขานุการ
- ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหายภัยพิบัติด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมี รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้อำนวยการศูนย์ ผู้อำนวยการสำนักงานแผนงานและโครงการพิเศษ เป็นเลขานุการศูนย์

ส่วนภูมิภาค

- ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหายภัยพิบัติด้านการเกษตรจังหวัด โดยมีผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้อำนวยการศูนย์ เกษตรและสหกรณ์จังหวัด เป็นรองผู้อำนวยการศูนย์ หัวหน้ากลุ่มช่วยเหลือเกษตรกรและโครงการพิเศษ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด เป็นเลขานุการศูนย์

ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ คณะอนุกรรมการฯ และศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหายภัยพิบัติด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประสานข้อมูลและการปฏิบัติกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (ปก.) และคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ/คณะอนุกรรมการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สำหรับส่วนภูมิภาค ให้ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหายภัยพิบัติด้านการเกษตรจังหวัด ประสานข้อมูลและการปฏิบัติกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด/อำเภอ เพื่อให้การช่วยเหลือเกษตรกรและพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหายภัยแล้ง

กลไกการบริหารจัดการสถานการณ์ภัยแล้ง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- 14. แหล่งงบประมาณ** งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ของหน่วยงาน
 เงินอุดหนุนราชการ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการ พ.ศ.2568
 งบกองทุนพัฒนาสหกรณ์
 งบกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
 งบกองทุนพัฒนายางพารา
 สินเชื่อกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร
 สินเชื่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

- 15. ระยะเวลาดำเนินงาน** ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2568 – เดือนเมษายน 2569

16. การติดตามและรายงาน

ข้อมูล	หน่วยงาน	ระยะเวลา
1. สถานการณ์น้ำ 1.1 ในเขตชลประทาน 1.2 นอกเขตชลประทาน	กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร	ทุกวัน ภายในเวลา 11.00 น. ทุกวันศุกร์ ภายในเวลา 11.00 น.
2. สถานการณ์การเพาะปลูกพืช ฤดูแล้ง	กรมส่งเสริมการเกษตร กรมชลประทาน	ทุกวันพุธ
3. การปฏิบัติการฝนหลวง	กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	ทุกวัน ภายในเวลา 11.00 น.
4. การแจ้งเตือน	ทุกส่วนราชการ	เมื่อมีการแจ้งเตือน
5. ผลกระทบด้านการเกษตร 5.1 ด้านพืช 5.2 ด้านประมง 5.3 ด้านปศุสัตว์	กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์	ภายใน 24 ชั่วโมง เมื่อเกิดภัย และ ปรับปรุงข้อมูลทุกวันศุกร์ ภายในเวลา 15.00 น.
6. ข้อพิพาท	สนง.เกษตรและสหกรณ์ จังหวัด	ภายใน 24 ชั่วโมง เมื่อเกิดภัย
7. ผลการดำเนินงานตาม แผนงาน/ โครงการ	ทุกส่วนราชการ	ภายในวันที่ 5 ของเดือน
8. คาดการณ์พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง	กรมส่งเสริมการเกษตร	ภายในวันที่ 10 ของเดือน

17. การติดต่อ ประสาน ช่องทางการสื่อสาร

หน่วยงาน	โทรศัพท์	โทรสาร
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร กษ.	0-2281-9959	0-2629-9660
กรมชลประทาน - ศูนย์ปฏิบัติการน้ำอัจฉริยะ - สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา	0-2669-2560 0-2241-2360	0-2243-1098 0-2241-3348

หน่วยงาน	โทรศัพท์	โทรสาร
กรมประมง - กองโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ	0-2558-0236	
กรมปศุสัตว์ - กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์	0-2653-4444 ต่อ 2273	0-2653-4928
กรมพัฒนาที่ดิน - กองแผนงาน - กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน	0-2579-0752 0-2579-3504	0-2579-0923 0-2579-3504
กรมวิชาการเกษตร - กองแผนงานและวิชาการ	0-2579-6535 ต่อ 11	0-2940-6342 0-2579-5246
กรมส่งเสริมการเกษตร - กองแผนงาน - กองส่งเสริมโครงการพระราชดำริการจัดการพื้นที่และวิศวกรรมเกษตร - กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย	0-2579-3741 0-2579-3804 0-2940-6190	0-2940-7026 0-2579-3010 0-2940-6190
กรมการข้าว - สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว - สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าว	0-2561-2533 0-2561-2182 0-2561-4463 0-2561-4235	0-2561-2533
กรมส่งเสริมสหกรณ์ - กองพัฒนาระบบสนับสนุนการสหกรณ์	0-2282-5848	0-2628-5537
กรมฝนหลวงและการบินเกษตร - กองแผนงาน - กองปฏิบัติการฝนหลวง - กองตรวจและพัฒนาการตรวจสภาพอากาศฝนหลวง	0-2109-5100 ต่อ 811 0-2109-5100 ต่อ 410 0-2109-5100 ต่อ 516	0-2109-5143
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - สำนักพัฒนาพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน - สำนักบริหารกองทุน	0-2278-5420 0-2282-9004 ต่อ 1211	0-2278-5420 0-2282-9004 ต่อ 1211
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร - ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ	0-2579-8161 0-2579-8247	0-2579-8162
กรมหม่อนไหม - สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีหม่อนไหม	0-2558-7900 ต่อ 7420	0-2558-7900 ต่อ 7420
การยางแห่งประเทศไทย - กองสวัสดิการเกษตรกร	0-2433-2222 ต่อ 245	0-2434-2294

ภาคผนวก

<https://s.moac.go.th/EP3Aw5>

ภาคผนวก ก พื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ

ภาคผนวก ข คาดการณ์พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งล่วงหน้า 6 เดือน

ภาคผนวก ค พื้นที่น้ำเค็มรุกสวน

ภาคผนวก ง พื้นที่เสี่ยงอุทกภัยภาคใต้

ภาคผนวก จ การเตรียมความพร้อมเครื่องมือ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต

ภาคผนวก ฉ แผนการจัดสรรน้ำในช่วงฤดูแล้ง ปี 2568/69 ทั้งประเทศ

ภาคผนวก ช แผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2568/69

ภาคผนวก ซ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือ

ผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2568

แผนเตรียมรับสถานการณ์ภัยแล้ง ปี ๒๕๖๙ (ด้านประมง)

๑. การดำเนินการก่อนเกิดภัย

๑.๑ การเตรียมความพร้อม

- ๑) ดำเนินการขึ้นทะเบียน และปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นปัจจุบัน
 ๒) ดำเนินการจัดทำบัญชีทรัพยากร เครื่องมือ อุปกรณ์ พร้อมเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ

๑.๒ การประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนภัยกับเกษตรกร

- ๑) ดำเนินการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้งกับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ให้ทราบถึงข้อควรปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดิน/ในกระชัง ให้คำแนะนำการวางแผนการสำรองแหล่งน้ำต้นทุน การเก็บรักษาพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำ การเผาะรังสัตว์น้ำ และดูแลสุขภาพสัตว์ในช่วงฤดูแล้ง ให้สามารถเตรียมตัวรับสถานการณ์ หาวิธีการป้องกัน แก้ไข ตลอดจนมีการวางแผนการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อปรับลดขนาดการผลิต หรืองดเว้นการเลี้ยงสัตว์น้ำ และทยอยจับสัตว์น้ำที่ได้ขนาดขึ้นมาจำหน่ายหรือบริโภค เป็นการลดปริมาณสัตว์น้ำภายในบ่อ เพื่อลดความสูญเสียให้มากที่สุด โดยดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สร้างการรับรู้เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยแล้งกับเกษตรกรโดยตรง ผ่านเวทีการประชุมกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน แจ้งผ่านประชาสัมพันธ์จังหวัด แจ้งผ่านผู้นำชุมชน แจ้งผ่านประมงอาสา ผ่านโครงการต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประมง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีโทรทัศน์ รวมถึงสื่อต่าง ๆ
 ๒) ให้เกษตรกรติดตามข่าวสารพยากรณ์อากาศ และสถานการณ์น้ำจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

๑.๓ การให้คำแนะนำ

๑.๓.๑ ด้านวิชาการ

ให้คำแนะนำทางวิชาการกับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ติดตามคุณภาพน้ำ และเผาะรังโรคสัตว์น้ำ เพื่อลดและหลีกเลี่ยงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในช่วงภัยแล้ง ทั้งนี้ ควรปรับลดขนาดการผลิต หรืองดเว้นการเลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดิน ในเขตโครงการชลประทานลุ่มน้ำเจ้าพระยา การเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังในแม่น้ำเจ้าพระยา และเผาะรังพื้นที่เสี่ยงที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภัยแล้งและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังในแม่น้ำสายหลัก แม่น้ำสาขาย่อย หรือแหล่งน้ำอื่น ๆ รวมถึงการเก็บรวบรวมพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ การเผาะรังสัตว์น้ำในเขตพื้นที่รักษาพันธุ์สัตว์น้ำ และโครงการปลาหน้าวัด

ข้อควรปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์น้ำในช่วงฤดูแล้ง

กรณีที่เลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดิน ดังนี้

- ๑) ควรปรับลดขนาดการผลิต หรืองดเว้นการเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยทำการตากบ่อและตกแต่งบ่อเลี้ยงในช่วงฤดูแล้งแทน เพื่อเตรียมไว้เลี้ยงสัตว์น้ำในรอบต่อไป
 ๒) ทยอยจับสัตว์น้ำที่ได้ขนาดขึ้นมาจำหน่ายหรือบริโภค เพื่อลดปริมาณสัตว์น้ำภายในบ่อ
 ๓) วางแผนการเลี้ยงสัตว์น้ำให้เหมาะสมกับความพร้อมของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งชนิดฤดูกาล สภาพภูมิอากาศ และเหตุการณ์ซึ่งมีอิทธิพลต่อความต้องการพันธุ์สัตว์น้ำ
 ๔) หากจำเป็นต้องเลี้ยงสัตว์น้ำควรคัดเลือกพันธุ์สัตว์น้ำที่มีความแข็งแรง โดยเลือกซื้อสัตว์น้ำจากฟาร์มผู้ผลิตที่ได้มาตรฐานและเชื่อถือได้
 ๕) วางแผนการสำรองแหล่งน้ำต้นทุน เพื่อใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และเก็บรักษาพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำตลอดช่วงฤดูแล้งและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๖) ควบคุมการใช้น้ำและรักษาปริมาณน้ำในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีการสูญเสียน้อยที่สุด ป้องกันการรั่วซึม หรือจัดทำร่มเงาให้กับบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ

๗) ควรเลือกปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำที่มีขนาดใหญ่ลงเลี้ยง และปรับจำนวนอัตราการปล่อยสัตว์น้ำลงเลี้ยงในปริมาณหนาแน่นน้อยกว่าปกติ เพื่อลดระยะเวลาการเลี้ยงให้น้อยลง

๘) ควรเลือกใช้อาหารสัตว์น้ำที่มีคุณภาพดีและให้ในปริมาณที่เหมาะสม

๙) ลดปริมาณอาหารสัตว์น้ำลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นอาหารสดเพื่อป้องกันน้ำเน่าเสีย

๑๐) ควรเพิ่มความสนใจ สังเกตอาการต่าง ๆ ของสัตว์น้ำที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด หากมีอาการผิดปกติจะได้แก้ไขและให้การรักษาทันท่วงที

๑๑) ควรดเว้นการขนถ่ายสัตว์น้ำ ถ้าจำเป็นต้องระมัดระวังให้มากเนื่องจากจะมีผลกระทบกับการกินอาหารและการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำโดยตรง

๑๒) ควรหมั่นตรวจสุขภาพสัตว์น้ำอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบสิ่งผิดปกติให้รีบหาสาเหตุและแก้ไขในทันทีในขณะเดียวกันควรแจ้งให้ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงทราบ เพื่อที่จะได้หามาตรการป้องกันการแพร่กระจายโรค กรณีที่มีสัตว์น้ำป่วยตายควรกำจัดโดยการฝังหรือเผา ไม่ควรทิ้งสัตว์น้ำป่วยในบริเวณบ่อที่เลี้ยงเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการแพร่กระจายเชื้อโรคทำให้การระบาดของโรคเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

กรณีที่เลี้ยงสัตว์น้ำในกระชัง ดังนี้

๑) ควรปรับลดขนาดการผลิต หรือดเว้นการเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยทำความสะอาดและซ่อมแซมกระชังในช่วงฤดูแล้งแทน เพื่อเตรียมไว้เลี้ยงสัตว์น้ำในรอบต่อไป

๒) ทอยยจับสัตว์น้ำที่ได้ขนาดขึ้นมาจำหน่ายหรือบริโภค เพื่อลดปริมาณสัตว์น้ำภายในกระชัง

๓) วางแผนการเลี้ยงสัตว์น้ำให้เหมาะสมกับความพร้อมของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งชนิดฤดูกาล สภาพภูมิอากาศ และเหตุการณ์ซึ่งมีอิทธิพลต่อความต้องการพันธุ์สัตว์น้ำ

๔) หากจำเป็นต้องเลี้ยงสัตว์น้ำควรคัดเลือกพันธุ์สัตว์น้ำที่มีความแข็งแรง โดยเลือกซื้อสัตว์น้ำจากฟาร์มผู้ผลิตที่ได้มาตรฐานและเชื่อถือได้

๕) ควรเลือกแหล่งน้ำที่ตั้งกระชังที่มีระดับความลึกเพียงพอ เมื่อตั้งกระชังแล้วพื้นกระชังควรสูงจากพื้นน้ำไม่น้อยกว่า ๕๐ เซนติเมตร เพื่อให้ น้ำมีการหมุนเวียนถ่ายเทได้สะดวก

๖) ควรจัดวางกระชังให้เหมาะสม ไม่วางชิดกันจนหนาแน่นมากเกินไป เพราะจะไปขัดขวางการไหลของกระแสน้ำ

๗) ควรเลือกปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำที่มีขนาดใหญ่ลงเลี้ยง และปรับจำนวนอัตราการปล่อยสัตว์น้ำลงเลี้ยงในปริมาณหนาแน่นน้อยกว่าปกติ เพื่อลดระยะเวลาการเลี้ยงให้น้อยลง ก่อนปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงเลี้ยงในกระชังควรปรับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะคุณสมบัติของน้ำในภาชนะลำเลียงสัตว์น้ำให้มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันกับพื้นที่ในการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น อุณหภูมิ ค่าความเป็นกรดต่าง เป็นต้น

๘) ควรเลือกใช้อาหารสัตว์น้ำที่มีคุณภาพดีและให้ในปริมาณที่เหมาะสม

๙) ลดปริมาณอาหารสัตว์น้ำลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นอาหารสดเพื่อป้องกันน้ำเน่าเสีย

๑๐) ควรเพิ่มความสนใจ สังเกตอาการต่าง ๆ ของสัตว์น้ำที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด หากมีอาการผิดปกติจะได้แก้ไขและให้การรักษาทันท่วงที

๑๑) ควรทำความสะอาดกระชังสม่ำเสมอ เพื่อกำจัดตะกอนและเศษอาหาร ซึ่งเป็นการตัดวงจรชีวิตปรสิตและเชื้อโรค นอกจากนี้ช่วยให้กระแสน้ำไหลผ่านกระชังได้ดี มีผลต่อการเจริญเติบโตและสุขภาพสัตว์น้ำ

๑๒) ควรดื่มน้ำจากการขนถ่ายสัตว์น้ำ ถ้าจำเป็นต้องระมัดระวังให้มากเนื่องจากจะมีผลกระทบกับการกินอาหารและการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำโดยตรง

๑๓) ควรหมั่นตรวจสอบสุขภาพสัตว์น้ำอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบสิ่งผิดปกติให้รีบหาสาเหตุและแก้ไขในทันทีในขณะเดียวกันควรแจ้งให้ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงทราบ เพื่อที่จะได้หามาตรการป้องกันการแพร่กระจายโรค กรณีที่มีสัตว์น้ำป่วยตายควรกำจัดโดยการฝังหรือเผา ไม่ควรทิ้งสัตว์น้ำป่วยในบริเวณแม่น้ำที่เลี้ยงเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการแพร่กระจายเชื้อโรคทำให้การระบาดของโรคเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

๑.๓.๒ การเฝ้าระวังโรคสัตว์น้ำในช่วงฤดูแล้ง

เนื่องจากในช่วงฤดูแล้งอุณหภูมิของอากาศและน้ำเพิ่มสูงขึ้น ปริมาณน้ำในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำและแหล่งน้ำต่างๆ ลดน้อยลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพสัตว์น้ำเนื่องจากสัตว์น้ำจัดเป็นกลุ่มสัตว์เลือดเย็น อุณหภูมิของร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลงตามอุณหภูมิของสภาพแวดล้อม โดยอุณหภูมิที่สูงขึ้นส่งผลให้สัตว์น้ำว่ายน้ำมากกว่าปกติ การทำงานของระบบย่อยอาหารเพิ่มขึ้น และมีการหายใจเร็วขึ้น ทำให้สัตว์น้ำมีความต้องการออกซิเจนในการหายใจเพิ่มมากขึ้น แต่ด้วยอุณหภูมิที่สูงขึ้นส่งผลให้ปริมาณออกซิเจนในแหล่งน้ำมีปริมาณน้อยลง ร่วมกับปริมาณน้ำที่ลดน้อยลง ความหนาแน่นในการเลี้ยงสัตว์น้ำและปริมาณของเสียที่เป็นพิษต่อสัตว์น้ำสูงขึ้น ซึ่งส่งผลให้สัตว์น้ำเกิดความเครียด อ่อนแอ ทำให้มีโอกาสติดเชื้อโรคได้ง่าย โดยเฉพาะการเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังในแหล่งน้ำธรรมชาติ

โรคสัตว์น้ำที่เกิดขึ้นในช่วงฤดูแล้งสามารถเกิดได้จากหลายสาเหตุ เนื่องจากในช่วงฤดูแล้งสภาพแวดล้อมเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตและเพิ่มจำนวนของเชื้อจุลินทรีย์ก่อโรคในสัตว์น้ำหลายชนิด หากสัตว์น้ำมีสุขภาพไม่แข็งแรง อาจทำให้เกิดเชื้อและเกิดโรคสัตว์น้ำได้ โดยโรคสัตว์น้ำที่ควรเฝ้าระวังในช่วงฤดูแล้ง ได้แก่

๑. โรคที่เกิดจากปรสิต ได้แก่ เห็บกระชัง ปลิงใส เห็บปลา หมัดปลา เป็นต้น สัตว์น้ำที่เป็นโรคที่เกิดจากปรสิตจะมีลักษณะอาการว่ายน้ำผิดปกติ ว่ายน้ำตามข้างบ่อ ลอยตัวที่ผิวน้ำ หายใจถี่เร็วกว่าปกติ กินอาหารน้อยลง ผอม ขับเมือกมาก มีจุดแดงหรือมีแผลลอกตามผิวหนังตัว โรคจากปรสิตสามารถควบคุมได้ โดยการตรวจประวัติของปรสิต (รักษาความสะอาด กำจัดตะกอน เศษอาหาร) ควบคู่กับการควบคุมคุณภาพน้ำ และการใช้สารเคมี (ขึ้นอยู่กับชนิดและลักษณะการก่อให้เกิดโรคของปรสิต)

๒. โรคที่เกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรีย เช่น โรคตัวดำ โรคแผลตามลำตัว โรคสเตรปโตคอคคัส เป็นต้น ที่มีสาเหตุมาจากเชื้อแบคทีเรียกลุ่มแบคทีเรียฉวยโอกาส ที่อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำทั่วไป โดยจะเข้าทำอันตรายต่อสัตว์น้ำเมื่อสัตว์น้ำอ่อนแอ

๒.๑ โรคตัวดำ มีสาเหตุมาจากเชื้อแบคทีเรีย *Flavobacterium columnare* ลักษณะอาการที่พบคือ ผิวหนังบวมแดง แผลต่างขาตามลำตัวและเหงือก มักเกิดกับปลาในช่วงย้ายบ่อ ระหว่างการลำเลียง หรือการขนส่งปลา และช่วงที่อุณหภูมิในรอบวันมีการเปลี่ยนแปลงมาก ถ้าเกิดกับปลาขนาดเล็กอาจตายภายใน ๑ - ๒ วัน แนวทางการป้องกันรักษา คือ ปรับปรุงคุณภาพน้ำให้เหมาะสม ลดปริมาณสารอินทรีย์ภายในบ่อเลี้ยง ลดความเครียดระหว่างการขนส่งโดยใช้เกลือแกง ๑ กิโลกรัม ต่อน้ำ ๑ ตัน (๐.๑ เปอร์เซ็นต์) และการรักษาโดยใช้ต่างทาบิมี ๑ - ๓ กรัม ต่อน้ำ ๑ ตัน แช่นาน ๒๔ ชั่วโมง หรือฟอร์มาลิน ๔๐ - ๕๐ มิลลิเมตร ต่อน้ำ ๑ ตัน แช่นาน ๒๔ ชั่วโมง หรือใช้ยาต้านจุลชีพตามคำแนะนำของสัตวแพทย์

๒.๒ โรคแผลตามลำตัว มีสาเหตุมาจากเชื้อแบคทีเรีย *Aeromonas sp.* หรือ *Pseudomonas sp.* ลักษณะอาการที่พบ คือ ตกเลือดบริเวณลำตัว/ครีบ ผิวตัวเปื่อย ครีบกร่อน เกล็ดตึง ท้องบวม มักพบในบ่อที่มีการจัดการเลี้ยงที่ไม่เหมาะสม เลี้ยงสัตว์น้ำที่มีความหนาแน่นสูง แนวทางป้องกันรักษา คือ จัดการการเลี้ยงให้เหมาะสม ลดอัตราความหนาแน่นของสัตว์น้ำ หรือใช้ยาต้านจุลชีพในการรักษาตามคำแนะนำของสัตวแพทย์

๒.๓ โรคสเตรปโตคอคคัส มีสาเหตุมาจากเชื้อแบคทีเรีย *Streptococcus agalactiae* ลักษณะอาการที่พบ คือ ว่ายน้ำควงส่ว้น ตาโปน ตาขุ่น ตกเลือดตามลำตัว หากไม่ได้รับการรักษาจะมีอัตราการตาย ๕๐ - ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ โรคดังกล่าวจะมีความรุนแรงในช่วงฤดูร้อนโดยเฉพาะในปลานิล สามารถเกิดกับปลาได้ทุกขนาด แนวทางในการป้องกันรักษา คือ จัดการการเลี้ยงให้เหมาะสม หรือใช้ยาต้านจุลชีพในการรักษาตามคำแนะนำของสัตวแพทย์

๒. การดำเนินการขณะเกิดภัย

กรมประมงได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ของกรมประมงทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เตรียมรับสถานการณ์และให้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ และติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด พร้อมรายงานให้กรมประมงทราบทุกสัปดาห์ และหากเกิดผลกระทบหรือความเสียหายด้านประมง ให้หน่วยงานในสังกัดกรมประมงเร่งดำเนินการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรเพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าตามความสามารถและศักยภาพของหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมาย และประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ เช่น หน่วยงานของกรมชลประทาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้สำนักงานประมงจังหวัด พิจารณาการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรโดยใช้เงินอุดหนุนจากเงินในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด (๕๐ ล้านบาท) ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๘ เพื่อให้ส่วนราชการสามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างคล่องตัว รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

๒.๑ การเตรียมการในส่วนกลาง

มอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกรมประมง ติดตามสถานการณ์และความเสียหายด้านประมงของจังหวัดต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด เพื่อรวบรวมข้อมูลความเสียหายและการให้ความช่วยเหลือของจังหวัด เพื่อรายงานข้อมูลต่อศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ การเตรียมการในส่วนภูมิภาค

๑) มอบหมายผู้ตรวจราชการกรม ติดตามกำกับให้สำนักงานประมงจังหวัด ดำเนินการติดตามและสำรวจความเสียหายจากภัยแล้ง เพื่อรายงานความเสียหายให้กรมประมง ตามสถานการณ์หรือตามที่กำหนด

๒) ให้หน่วยงานของกรมประมงที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ในส่วนภูมิภาค ดำเนินการติดตามสถานการณ์การเก็บกักน้ำในอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ แม่น้ำสายหลัก แม่น้ำสายรอง หรือแหล่งน้ำอื่น ๆ ว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร รวมถึงการเก็บรวบรวมพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ การเผาระวังสัตว์น้ำในเขตพื้นที่รักษาพันธุ์สัตว์น้ำ และโครงการปลาหน้าวัด เป็นต้น จัดเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้ช่วยเหลือเกษตรกรได้ทันทีที่ได้รับการร้องขอ และให้จัดเจ้าหน้าที่ประมงไว้ประจำสำนักงานประมงจังหวัด/ศูนย์ฯ เพื่อให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในการให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ และการเผาระวังโรคสัตว์น้ำในช่วงฤดูแล้ง

๓. การให้ความช่วยเหลือ (หลังเกิดภัย)

ให้จังหวัดโดยสำนักงานประมงอำเภอ/จังหวัด พิจารณาดำเนินการให้ความช่วยเหลือโดยใช้เงินอุดหนุนจากเงินในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด (๕๐ ล้านบาท) ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๘ หลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๓ และหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๔ เพื่อให้การช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยแล้งได้ทันทีตามความจำเป็นและเหมาะสม หากเงินงบประมาณมีไม่เพียงพอสามารถขอใช้เงินอุดหนุนจากเงินในอำนาจของปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (๑๐๐ ล้านบาท) ต่อไป

สามารถดาวน์โหลดได้ที่

กลุ่มช่วยเหลือเกษตรกรและชาวประมง

www4.fisheries.go.th/local/index.php/main/site/disasterfisheries

โครงการสร้างการรับรู้เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้ง
ด้านประมง ปี ๒๕๖๘/๖๙

๑. หลักการและเหตุผล

ด้วยกรมอุตุนิยมวิทยา ได้คาดการณ์ว่า ประเทศไทยตอนบนจะสิ้นสุดฤดูฝนและเริ่มเข้าสู่ฤดูหนาว ประมาณปลายเดือนตุลาคม ๒๕๖๘ ซึ่งจะต่ำกว่าค่าเฉลี่ยปกติประมาณ ๒ สัปดาห์ และจะสิ้นสุดประมาณ ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ บริเวณยอดดอยและยอดภูรวมทั้งเทือกเขาจะมีอากาศหนาวถึงหนาวจัด และจะมีน้ำค้างแข็งเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง และได้คาดการณ์ปรากฏการณ์ ENSO ช่วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๘ จะมีแนวโน้มเปลี่ยนสภาวะเป็นลานีญากำลังอ่อน และจะกลับเข้าสู่สภาวะปกติในช่วงเดือนมกราคม ๒๕๖๙ สำหรับสถานการณ์น้ำของประเทศไทย (อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ และอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง) ในปี ๒๕๖๘ มีปริมาณน้ำต้นทุนทั้งประเทศมากกว่า ปี ๒๕๖๗ จำนวน ๔,๑๙๔ ล้านลูกบาศก์เมตร โดยสามารถวางแผน การบริหารจัดการน้ำแบบยั่งยืน ให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนสนับสนุนการใช้น้ำทุกกิจกรรมในพื้นที่ต่างๆ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สำหรับภาคใต้จะยังคงมีฝนตกชุกหนาแน่น โดยเฉพาะทางฝั่งตะวันออกในเดือน พฤศจิกายนและธันวาคม จะมีฝนตกหนักหลายพื้นที่และหนักมากในบางแห่ง ซึ่งจะทำให้เกิดสภาวะน้ำท่วมฉับพลัน และน้ำป่าไหลหลากรวมทั้งน้ำล้นตลิ่งได้ในหลายพื้นที่ ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและ ลดผลกระทบจากสถานการณ์ภัยแล้ง ที่เกิดขึ้นต่อภาคการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดเตรียม แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร ในช่วงฤดูแล้ง ปี ๒๕๖๘/๖๙ (ช่วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๘ ถึงเมษายน ๒๕๖๙) สำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานของส่วนราชการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัย พิบัติด้านการเกษตร และเตรียมการให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรที่ได้รับ ผลกระทบจากสถานการณ์ภัยพิบัติให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

กรมประมงจึงได้จัดทำโครงการสร้างการรับรู้เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้ง ด้านประมง ปี ๒๕๖๘/๖๙ เพื่อดำเนินการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้กับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยให้คำแนะนำ ทางด้านวิชาการ ประกอบด้วย ข้อควรปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์น้ำ และการเฝ้าระวังโรคสัตว์น้ำในช่วงฤดูแล้ง

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจข้อควรปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์น้ำ การเก็บรักษาดูแลพ่อแม่พันธุ์ สัตว์น้ำ และการเฝ้าระวังโรคสัตว์น้ำในช่วงฤดูแล้ง ให้กับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
๒. เพื่อให้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสามารถเตรียมรับสถานการณ์ หาวิธีป้องกัน แก้ไข และวางแผนการเลี้ยงสัตว์น้ำให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และฤดูกาล เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้ง

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ในพื้นที่ ๗๖ จังหวัด และกรุงเทพมหานคร

๔. ระยะเวลาดำเนินการ

ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๘ – เดือนเมษายน ๒๕๖๙

๕. วิธีดำเนินการ

๑. ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้งกับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ให้ทราบถึงข้อควรปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดิน/ในกระชัง ให้คำแนะนำการวางแผนการสำรองแหล่งน้ำต้นทุน การเก็บรักษาดูแลพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำ การเฝ้าระวังสัตว์น้ำ และดูแลสุขภาพสัตว์ในช่วงฤดูแล้ง ให้สามารถเตรียมตัวรับสถานการณ์ หาวิธีการป้องกัน แก้ไข ตลอดจนมีการวางแผนการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อปรับลดขนาดการผลิตหรืองดเว้นการเลี้ยงสัตว์น้ำ และทยอยจับสัตว์น้ำที่ได้ขนาดขึ้นมาจำหน่ายหรือบริโภค เป็นการลดปริมาณสัตว์น้ำภายในบ่อ เพื่อลดความสูญเสียให้มากที่สุด โดยดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สร้างการรับรู้เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยแล้งกับเกษตรกรโดยตรง ผ่านเวทีการประชุมกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน แจกผ่านประชาสัมพันธ์จังหวัด แจกผ่านผู้นำชุมชน แจกผ่านประมงอาสา ผ่านโครงการต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประมง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีโทรทัศน์ รวมถึงสื่อต่าง ๆ

๒. ให้คำแนะนำทางวิชาการกับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ติดตามคุณภาพน้ำ และเฝ้าระวังโรคสัตว์น้ำ เพื่อลดและหลีกเลี่ยงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในช่วงภัยแล้ง ทั้งนี้ ควรปรับลดขนาดการผลิตหรืองดเว้นการเลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดิน ในเขตโครงการชลประทานลุ่มน้ำเจ้าพระยา การเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังในแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำแม่กลอง และเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยงที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภัยแล้งและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังในแม่น้ำสายหลัก แม่น้ำสายรอง หรือแหล่งน้ำอื่น ๆ รวมถึงการเก็บรวบรวมพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ การเฝ้าระวังสัตว์น้ำในเขตพื้นที่รักษาพันธุ์สัตว์น้ำ และโครงการปลาหน้าวัด

๖. งบประมาณ

งบประมาณปกติของหน่วยงาน

๗. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจข้อควรปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์น้ำ การเก็บรักษาดูแลพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำ และการเฝ้าระวังโรคสัตว์น้ำในช่วงฤดูแล้ง ให้กับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

๒. เกษตรกรสามารถเตรียมรับสถานการณ์ หาวิธีป้องกัน แก้ไข และวางแผนการเลี้ยงสัตว์น้ำให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และฤดูกาล เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้ง

๘. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๑. สำนักงานประมงจังหวัด ๗๖ จังหวัด และสำนักงานประมงพื้นที่กรุงเทพมหานคร

๒. กองโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ กรมประมง

ชุดความรู้เพื่อประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้กับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในช่วงฤดูแล้ง
ด้านประมง ปี ๒๕๖๘/๖๙

๑. ข้อควรปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์น้ำในช่วงฤดูแล้ง

กรณีที่เลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดินดังนี้

- ๑) ควรปรับลดขนาดการผลิต หรือลดวันการเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยทำการตากบ่อและตกแต่งบ่อเลี้ยงในช่วงฤดูแล้งแทน เพื่อเตรียมไว้เลี้ยงสัตว์น้ำในรอบต่อไป
- ๒) ทอยยจับสัตว์น้ำที่ได้ขนาดขึ้นมาจำหน่ายหรือบริโภค เพื่อลดปริมาณสัตว์น้ำภายในบ่อ
- ๓) วางแผนการเลี้ยงสัตว์น้ำให้เหมาะสมกับความพร้อมของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งชนิด ฤดูกาล สภาพภูมิอากาศ และเหตุการณ์ซึ่งมีอิทธิพลต่อความต้องการพันธุ์สัตว์น้ำ
- ๔) หากจำเป็นต้องเลี้ยงสัตว์น้ำควรคัดเลือกพันธุ์สัตว์น้ำที่มีความแข็งแรง โดยเลือกซื้อสัตว์น้ำจากฟาร์มผู้ผลิตที่ได้มาตรฐานและเชื่อถือได้
- ๕) วางแผนการสำรองแหล่งน้ำต้นทุน เพื่อใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และเก็บรักษาพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำตลอดช่วงฤดูแล้งและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- ๖) ควบคุมการใช้น้ำและรักษาปริมาณน้ำในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีการสูญเสียให้น้อยที่สุด ป้องกันการรั่วซึมหรือจัดทำรั้วน้ำให้กับบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ
- ๗) ควรเลือกปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำที่มีขนาดใหญ่ลงเลี้ยง และปรับจำนวนอัตราการปล่อยสัตว์น้ำลงเลี้ยงในปริมาณหนาแน่นน้อยกว่าปกติ เพื่อลดระยะเวลาการเลี้ยงให้น้อยลง
- ๘) ควรเลือกใช้อาหารสัตว์น้ำที่มีคุณภาพดีและให้ในปริมาณที่เหมาะสม
- ๙) ลดปริมาณอาหารสัตว์น้ำลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นอาหารสดเพื่อป้องกันน้ำเน่าเสีย
- ๑๐) ควรเพิ่มความสนใจ สังเกตอาการต่าง ๆ ของสัตว์น้ำที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด หากมีอาการผิดปกติจะได้แก้ไขและให้การรักษาได้ทันทั่วทั้ง
- ๑๑) ควรลดวันการขนถ่ายสัตว์น้ำ ถ้าจำเป็นต้องระมัดระวังให้มากเนื่องจากจะมีผลกระทบกับการกินอาหารและการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำโดยตรง
- ๑๒) ควรหมั่นตรวจสุขภาพสัตว์น้ำอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบสิ่งผิดปกติให้รีบหาสาเหตุและแก้ไขในทันทีในขณะเดียวกันควรแจ้งให้ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงทราบ เพื่อที่จะได้หามาตรการป้องกันการแพร่กระจายโรค กรณีที่มีสัตว์น้ำป่วยตายควรกำจัดโดยการฝังหรือเผา ไม่ควรทิ้งสัตว์น้ำป่วยในบริเวณบ่อที่เลี้ยงเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการแพร่กระจายเชื้อโรคทำให้การระบาดของโรคเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

กรณีที่เลี้ยง...

กรณีที่เกี่ยวข้องน้ำในกระชังดังนี้

- ๑) ควรปรับลดขนาดการผลิต หรืองดเว้นการเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยทำความสะอาดและซ่อมแซมกระชังในช่วงฤดูแล้งแทน เพื่อเตรียมไว้เลี้ยงสัตว์น้ำในรอบต่อไป
- ๒) ทอยยจับสัตว์น้ำที่ได้ขนาดขึ้นมาจำหน่ายหรือบริโภค เพื่อลดปริมาณสัตว์น้ำภายในกระชัง
- ๓) วางแผนการเลี้ยงสัตว์น้ำให้เหมาะสมกับความพร้อมของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งชนิด ฤดูกาล สภาพภูมิอากาศ และเหตุการณ์ซึ่งมีอิทธิพลต่อความต้องการพันธุ์สัตว์น้ำ
- ๔) หากจำเป็นต้องเลี้ยงสัตว์น้ำควรคัดเลือกพันธุ์สัตว์น้ำที่มีความแข็งแรง โดยเลือกซื้อสัตว์น้ำจากฟาร์มผู้ผลิตที่ได้มาตรฐานและเชื่อถือได้
- ๕) ควรเลือกแหล่งน้ำที่ตั้งกระชังที่มีระดับความลึกเพียงพอ เมื่อตั้งกระชังแล้วพื้นกระชังควรสูงจากพื้นน้ำไม่น้อยกว่า ๕๐ เซนติเมตร เพื่อให้ น้ำมีการหมุนเวียนถ่ายเทได้สะดวก
- ๖) ควรจัดวางกระชังให้เหมาะสม ไม่วางชิดกันจนหนาแน่นมากเกินไป เพราะจะไปขัดขวางการไหลของกระแสน้ำ
- ๗) ควรเลือกปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำที่มีขนาดใหญ่ลงเลี้ยง และปรับจำนวนอัตราการปล่อยสัตว์น้ำลงเลี้ยงในปริมาณหนาแน่นน้อยกว่าปกติ เพื่อลดระยะเวลาการเลี้ยงให้น้อยลง ก่อนปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงเลี้ยงในกระชัง ควรปรับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะคุณสมบัติของน้ำในภาชนะลำเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันกับพื้นที่ในการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น อุณหภูมิ ค่าความเป็นกรดต่าง เป็นต้น
- ๘) ควรเลือกใช้อาหารสัตว์น้ำที่มีคุณภาพดีและให้ในปริมาณที่เหมาะสม
- ๙) ลดปริมาณอาหารสัตว์น้ำลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นอาหารสดเพื่อป้องกันน้ำเน่าเสีย
- ๑๐) ควรเพิ่มความสนใจ สังเกตอาการต่าง ๆ ของสัตว์น้ำที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด หากมีอาการผิดปกติจะได้แก้ไขและให้การรักษาได้ทันท่วงที
- ๑๑) ควรทำความสะอาดกระชังสม่ำเสมอ เพื่อกำจัดตะกอนและเศษอาหาร ซึ่งเป็นการตัดวงจรชีวิตปรสิตและเชื้อโรค นอกจากนี้ช่วยให้กระแสน้ำไหลผ่านกระชังได้ดี มีผลต่อการเจริญเติบโตและสุขภาพสัตว์น้ำ
- ๑๒) ควรงดเว้นการขนถ่ายสัตว์น้ำ ถ้าจำเป็นต้องระมัดระวังให้มากเนื่องจากจะมีผลกระทบกับการกินอาหารและการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำโดยตรง
- ๑๓) ควรหมั่นตรวจสุขภาพสัตว์น้ำอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบสิ่งผิดปกติให้รีบหาสาเหตุและแก้ไขในทันทีในขณะเดียวกันควรแจ้งให้ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงทราบ เพื่อที่จะได้หามาตรการป้องกันการแพร่กระจายโรค กรณีที่มีสัตว์น้ำป่วยตายควรกำจัดโดยการฝังหรือเผา ไม่ควรทิ้งสัตว์น้ำป่วยในบริเวณแม่น้ำที่เลี้ยงเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการแพร่กระจายเชื้อโรคทำให้การระบาดของโรคเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

๒. การเฝ้าระวังโรคสัตว์น้ำในช่วงฤดูแล้ง

เนื่องจากในช่วงฤดูแล้งอุณหภูมิอากาศและน้ำสูงขึ้นมาก ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำต่าง ๆ ลดน้อยลง ช่วงนี้ถ้ามีฝนตกอุณหภูมิอากาศและน้ำจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สภาวะต่าง ๆ ดังกล่าว จะมีผลกระทบต่อสุขภาพสัตว์น้ำที่เลี้ยงโดยตรง โดยทำให้สัตว์น้ำเครียด อ่อนแอ และยอมรับเชื้อโรคได้ง่าย โดยเฉพาะการเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังในแม่น้ำ ลำน้ำสาขา อ่างเก็บน้ำ และคลองส่งน้ำต่าง ๆ

โรคที่ควรเฝ้าระวัง ได้แก่ โรคที่เกิดจากปรสิต เช่น เห็บระฆัง ปลิงใส เห็บปลา เหาปลา และหมัดปลา เป็นต้น โรคที่เกิดจากแบคทีเรีย เช่น สเตรปโตคอคคัส (*Streptococcus sp.*) แอโรโมแนส (*Aeromonas hydrophila*) วิบริโอ (*Vibrio sp.*) เป็นต้น แบคทีเรียดังกล่าว จัดอยู่ในกลุ่มแบคทีเรียโอกาซ (Opportunistic bacteria) ที่พบและอาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำทั่วไป โดยจะเข้าทำอันตรายสัตว์น้ำเมื่อสัตว์น้ำอ่อนแอและสามารถแพร่กระจายได้รวดเร็วโดยผ่านกระแสเลือดที่กระจายอยู่ทั่วตัว

ความรุนแรงของโรค ขึ้นอยู่กับความแข็งแรงของสัตว์น้ำ ถ้าสัตว์น้ำมีภูมิคุ้มกันโรคต่ำ ในขณะที่สภาพแวดล้อม (คุณภาพน้ำ) เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหรือมีคุณสมบัติของน้ำไม่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำ

สัตว์น้ำที่มีปรสิต มีลักษณะอาการ เช่น ว่ายน้ำผิดปกติ แฉก หรือรวมกลุ่มที่ผิวหน้า หายใจถี่ มีจุดแดง แผลลอกตามผิวหนัง เป็นต้น

สัตว์น้ำที่ติดเชื้อแบคทีเรีย มีลักษณะอาการ เช่น ซึม ไม่กินอาหาร ว่ายน้ำควงสว่าน มีแผลเลือดออกตามผิวหนังและอวัยวะต่าง ๆ มีตุ่มฝีที่บริเวณใต้คางและผิวหนังตัว ตาขุ่น โปน ครีบกร่อน ท้องบวม เป็นต้น

การรักษาโรค

๑. โรคปรสิต โดยการตัดวงจรชีวิตปรสิต กำจัดตะกอนและเศษอาหารที่เกาะติดตามกระชังซึ่งเป็นอาหารที่อยู่อาศัยและสืบพันธุ์วางไข่ และใช้สารเคมี เช่น ไตรคลอโรฟอน (กลุ่มยาฆ่าแมลง) อัตราการใช้ ๐.๕ - ๐.๗๕ ส่วนในล้านส่วน (๐.๕-๐.๗๕ กรัมต่อปริมาตรน้ำ ๑ ตัน) ทำทุก ๆ ๑ สัปดาห์ ทำซ้ำติดต่อกัน ๓-๔ ครั้ง หรือ ฟอร์มาลิน เข้มข้น ๒๐๐-๒๕๐ ส่วนในล้านส่วน (พีพีเอ็ม) (๒๐๐-๒๕๐ มิลลิกรัม ลิตร (ซีซี) ต่อปริมาตรน้ำ ๑ ตัน) นาน ๑๕-๓๐ นาที ถ้าเป็นปลาที่เลี้ยงในกระชัง ควรนำปลาขึ้นจากกระชังชั่วคราว พักใส่ถังหรือบ่อ หรือใช้ผ้าใบล้อมกระชังปลาแล้วจึงใช้สารเคมี ไม่ควรใส่ยาหรือสารเคมีลงในแหล่งน้ำโดยตรง

๒. โรคติดเชื้อแบคทีเรีย โดยใช้ยาต้านจุลชีพ ผสมอาหารให้กินตามคำแนะนำในฉลากยา

ทั้งนี้ เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควรติดตามข่าวสารการพยากรณ์อากาศและสถานการณ์น้ำจากทางราชการอย่างใกล้ชิด หากประสบปัญหาในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ หรือมีข้อสงสัยเพิ่มเติม สามารถขอรับคำแนะนำได้ที่

- สำนักงานประมงจังหวัด / สำนักงานประมงอำเภอในพื้นที่
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด / ชายฝั่ง
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด
- กองวิจัยและพัฒนาสุขภาพสัตว์น้ำ โทรศัพท์ ๐ ๒๕๗๙ ๔๑๒๒
- หรือศูนย์วิจัยและพัฒนาสุขภาพสัตว์น้ำสงขลา โทรศัพท์ ๐ ๗๔๓๓ ๕๒๔๔

สามารถดาวน์โหลดได้ที่

กลุ่มช่วยเหลือเกษตรกรและชาวประมง

www4.fisheries.go.th/local/index.php/main/site/disasterfisheries

แบบรายงานโครงการสร้างการรับรู้เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้ง ด้านประมง ปี ๒๕๖๔/๖๕

สำนักงานประมงจังหวัด.....

ประจำเดือน.....

กิจกรรม	แผน		ผลการดำเนินงาน			หมายเหตุ
	เป้าหมาย (ระบุอำเภอ...)	เกษตรกร (ราย)	เดือนนี้ (ราย)	สะสม (ราย)	งบประมาณ (บาท)	
ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้งกับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ให้ทราบถึงข้อควรปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดิน/ในกระชัง ให้คำแนะนำการวางแผนการสำรองแหล่งน้ำต้นทุน การเก็บรักษาดูแลพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำ การเฝ้าระวังสัตว์น้ำ และดูแลสุขภาพสัตว์ในช่วงฤดูแล้ง ให้สามารถเตรียมตัวรับสถานการณ์ หากวิธีการป้องกัน แก้ไข ตลอดจนมีการวางแผนการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อปรับลดขนาดการผลิต หรือลดเว้นการเลี้ยงสัตว์น้ำ และทยอยจับสัตว์น้ำที่ได้ขนาดขึ้นมาจำหน่ายหรือบริโภค เป็นการลดปริมาณสัตว์น้ำภายในบ่อ เพื่อลดความสูญเสียให้มากที่สุด โดยดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สร้างการรับรู้เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยแล้งกับเกษตรกรโดยตรง ผ่านเวทีการประชุมกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน แจกผ่านประชาสัมพันธ์จังหวัด แจกผ่านผู้นำชุมชน แจกผ่านประมงอาสา ผ่านโครงการต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประมง สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีโทรทัศน์ รวมถึงสื่อต่าง ๆ	๑ . อำเภอ..... ๒ . อำเภอ..... ๓ . อำเภอ..... ๔ . อำเภอ..... ๕ . อำเภอ.....				งบปกติ	
รวม						

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

.....

ผู้รายงาน
ตำแหน่ง
โทรศัพท์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ.....

ที่..... วันที่.....

เรื่อง.....รายงานความเสียหายเบื้องต้นของเกษตรกรผู้ประสบภัยแล้ง ปี ๒๕๖๙ (ด้านประมง).....

เรียน อธิบดีกรมประมง

สำนักงานประมงจังหวัด.....ขอรายงานสถานการณ์การเกิดภัยแล้ง ดังนี้

๑. สถานการณ์การเกิดภัยแล้ง

☐

ปกติ

☐

ภัยแล้งระหว่างวันที่.....ถึงวันที่.....

จำนวนอำเภอที่เกิดภัยแล้ง.....อำเภอ

จำนวนตำบลที่เกิดภัยแล้ง.....ตำบล

จำนวนหมู่บ้านที่เกิดภัยแล้ง.....หมู่บ้าน

๒. เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ได้รับความเสียหาย จำนวน.....ราย

จำนวน.....บ่อ.....กระชัง.....แปลง

พื้นที่.....ไร่.....ตารางเมตร มูลค่าความเสียหายรวม.....บาท

ประมาณการมูลค่าการช่วยเหลือ.....บาท

๓. การให้ความช่วยเหลือ

☐

สนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำ.....ตัว

☐

ใช้เงินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....บาท

☐

ใช้เงินอุดหนุนราชการในอำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด.....บาท

☐

ใช้เงินอุดหนุนราชการในอำนาจปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.....บาท

☐

งบอื่น ๆ (ระบุ).....บาท

(ผู้รายงาน).....

ตำแหน่ง.....

รายงาน ณ วันที่.....เวลา.....

หมายเลขโทรศัพท์ผู้ที่รับผิดชอบที่สามารถติดต่อได้

ชื่อ-สกุล.....

ที่สำนักงาน.....

โทรศัพท์เคลื่อนที่.....

สามารถดาวน์โหลดได้ที่

กลุ่มช่วยเหลือเกษตรกรและชาวประมง

www4.fisheries.go.th/Disasterfisheries

รายงานความเสียหายเบื้องต้นของเกษตรกรผู้ประสบภัยแล้ง ปี ๒๕๖๙ (ด้านประมง)

สำนักงานประมงจังหวัด.....

ช่วงเวลาประสพภัยวันที่.....ถึงวันที่..... เดือน พ.ศ.

ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

[illegible]

หมายเหตุ : แบบฟอร์มนี้ให้รายงานเฉพาะกรณีที่ได้รับ ความเสียหาย พร้อมระบุความก้าวหน้าในการช่วยเหลือว่าดำเนินการอยู่ในขั้นตอนใด

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ กรมประมงเพื่อเกษตรกรและชาวประมง www4.fisheries.go.th/Disasterfisheries